

En skärpt sexualbrottslagstiftning

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2012/13:111 En skärpt sexualbrottslagstiftning och 9 motionsyrkanden som väckts med anledning av propositionen. I betänkandet behandlas också 44 motionsyrkanden från de allmänna motionstiderna 2011 och 2012.

I propositionen föreslår regeringen ändringar i sexualbrottslagstiftningen som syftar till att ytterligare skärpa lagstiftningen och förstärka skyddet för den sexuella integriteten och den sexuella självbestämmanderätten.

Bestämmelsen om våldtäkt utvidgas genom att begreppet ”hjäplöst tillstånd” ersätts av det vidare begreppet ”särskilt utsatt situation”. Det blir därmed tydligt att även sådana situationer där ett offer möter övergreppet med passivitet omfattas av våldtäktsbrottet.

För att ytterligare markera allvaret i sexualbrott som riktar sig mot barn föreslås att tillämpningsområdet för grovt sexuellt övergrepp mot barn utvidgas. Syftet är att ge domstolarna ett större utrymme att bedöma allvarliga sexuella övergrepp mot barn som grova brott. Vidare höjs straffminimum för samma brott från fängelse i sex månader till fängelse i ett år.

I propositionen föreslås också den lagstiftning som krävs för att Sverige ska uppfylla åtagandena enligt Europarådets konvention om skydd för barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp. Förslagen innebär dels att kravet på dubbel straffbarhet avskaffas för utnyttjande av barn för sexuell posering och köp av sexuell handling av barn, dels att preskriptionstiden för utnyttjande av barn för sexuell posering förlängs genom att den börjar löpa först den dag barnet fyller eller skulle ha fyllt 18 år.

Utskottet tillstyrker propositionen och avstyrker motionsyrkandena.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2013.

I betänkandet finns 15 reservationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	9
Ärendet och dess beredning	9
Propositionens huvudsakliga innehåll	9
Utskottets överväganden	11
Ett förstärkt straffrättsligt skydd mot våldtäkt och sexuellt tvång	11
Höjt straffminimum för grovt sexuellt övergrepp mot barn	14
Preskriptionstider för sexualbrott mot barn	16
Sveriges tillträde till Europarådets konvention om skydd för barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp	17
Övriga lagförslag	18
Utökad registerkontroll m.m.	19
Stärkt skydd för minderåriga i sexlivet	21
Granskningskommission för våldtäktsärenden m.m.	22
Synnerligen grov våldtäkt	26
Människohandel	28
Köp av sexuell tjänst m.m.	32
Reservationer	38
1. Ett förstärkt straffrättsligt skydd mot våldtäkt och sexuellt tvång, punkt 1 (MP)	38
2. Ett förstärkt straffrättsligt skydd mot våldtäkt och sexuellt tvång, punkt 1 (V)	39
3. Sexualbrottsutredningens förslag till ny samtyckesbaserad bestämmelse, punkt 2 (MP)	40
4. Höjt straffminimum för grovt sexuellt övergrepp mot barn, punkt 3 (MP, V)	41
5. Preskriptionstider för sexualbrott mot barn, punkt 4 (S, SD)	41
6. Utökad registerkontroll m.m., punkt 7 (SD)	42
7. Rimlig tillämpning av åldersgränser, punkt 9 (MP, V)	42
8. Granskningskommission för våldtäktsärenden, punkt 11 (S, SD, V)	43
9. Målsägandebiträden, punkt 12 (S, V)	44
10. Synnerligen grov våldtäkt, punkt 13 (S, SD)	44
11. Skärpta straff för trafficking, punkt 14 (SD)	45
12. Koppleri och människohandel, punkt 15 (S, V)	46
13. Dubbel straffbarhet, punkt 18 (S, MP, V)	46
14. Skadestånd vid köp av sexuell tjänst, punkt 19 (S)	47
15. Arbetet mot köp av sexuell tjänst inom EU m.m., punkt 22 (S, V)	47
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	49
Propositionen	49
Följdmotionerna	49
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2011	50
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2012	52

<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	55
<i>Bilaga 3</i>	
Reservantens lagförslag	59
<i>Bilaga 4</i>	
Reservantens lagförslag	61
<i>Bilaga 5</i>	
Konventionstexter	62

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Ett förstärkt straffrättsligt skydd mot våldtäkt och sexuellt tvång**

Riksdagen antar 6 kap. 1 § regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken. Därmed bifaller riksdagen proposition 2012/13:111 punkt 1 i denna del och avslår motionerna

2011/12:Ju400 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP),

2012/13:Ju16 av Lena Olsson m.fl. (V),

2012/13:Ju18 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) yrkande 1 och

2012/13:Ju249 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 35.

Reservation 1 (MP)

Reservation 2 (V)

2. **Sexualbrottsutredningens förslag till ny samtyckesbaserad bestämmelse**

Riksdagen avslår motion

2012/13:Ju18 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) yrkande 2.

Reservation 3 (MP) – villkorad

3. **Höjt straffminimum för grovt sexuellt övergrepp mot barn**

Riksdagen antar 6 kap. 6 § regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken. Därmed bifaller riksdagen proposition 2012/13:111 punkt 1 i denna del och avslår motion

2012/13:Ju18 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) yrkande 3.

Reservation 4 (MP, V)

4. **Preskriptionstider för sexualbrott mot barn**

Riksdagen antar 35 kap. 4 § regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken. Därmed bifaller riksdagen proposition 2012/13:111 punkt 1 i denna del och avslår motionerna

2011/12:Ju359 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 28 och

2012/13:Ju373 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 39.

Reservation 5 (S, SD)

5. **Sveriges tillträde till Europarådets konvention om skydd för barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp**

Riksdagen godkänner

1. Europarådets konvention den 25 oktober 2007 om skydd för barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp,

2. en förklaring enligt artikel 20.3 i konventionen av innebörden att Sverige förbehåller sig rätten att inte tillämpa artikel 20.1a och e beträffande framställning och innehav av pornografiskt material där

barn som uppnått åldern för sexuellt självbestämmande deltar och där dessa bilder framställts och innehas av dem med deras samtycke och enbart för deras privata bruk,

3. en förklaring enligt artikel 24.3 i konventionen av innebörden att Sverige förbehåller sig rätten att inte kriminalisera försök till gärningar som avses i artikel 22 och 23 om barns bevitnande av sexuella övergrepp eller sexuella handlingar respektive om kontakt-sökning med barn i sexuellt syfte.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2012/13:111 punkterna 2–4 och avslår motionerna

2012/13:Ju374 av Carina Ohlsson m.fl. (S) yrkande 2 och

2012/13:Ju407 av Carina Hägg (S).

6. Övriga lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken i den mån lagförslaget inte omfattas av vad utskottet föreslagit ovan.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2012/13:111 punkt 1 i denna del.

7. Utökad registerkontroll m.m.

Riksdagen avslår motion

2012/13:Ju15 av Richard Jomshof (SD) yrkandena 1 och 2.

Reservation 6 (SD)

8. Strikt ansvar beträffande barns ålder

Riksdagen avslår motion

2011/12:Ju224 av Hillevi Larsson (S).

9. Rimlig tillämpning av åldersgränser

Riksdagen avslår motion

2012/13:Ju18 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) yrkande 4.

Reservation 7 (MP, V)

10. Stärkt skydd för minderåriga

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:Ju331 av Carina Ohlsson m.fl. (S) och

2012/13:Ju374 av Carina Ohlsson m.fl. (S) yrkande 1.

11. Granskningskommission för våldtäktsärenden

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:Ju17 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 2 och

2012/13:Ju373 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 34.

Reservation 8 (S, SD, V)

12. Målsägandebiträden

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:Ju17 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 1 och

2012/13:Ju373 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 47.

Reservation 9 (S, V)

13. Synnerligen grov våldtäkt

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:Ju359 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 23 och

2012/13:Ju373 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 33.

Reservation 10 (S, SD)

14. Skärpta straff för trafficking

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:Ju408 av Erik Almqvist och Kent Ekeröth (båda SD) yrkande 1 och

2012/13:Ju396 av Erik Almqvist och Kent Ekeröth (båda SD) yrkande 1.

Reservation 11 (SD)

15. Koppleri och människohandel

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:Ju269 av Eva-Lena Jansson och Matilda Ernkrans (båda S),

2011/12:Ju359 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 25 och

2012/13:Ju373 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 35.

Reservation 12 (S, V)

16. Kravet på otillbörliga medel

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:Ju318 av Annelie Enochson och Tuve Skånberg (båda KD) yrkande 6 och

2012/13:Ju235 av Annelie Enochson och Tuve Skånberg (båda KD) yrkande 6.

17. Operativa insatser mot människohandel

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:Ju318 av Annelie Enochson och Tuve Skånberg (båda KD) yrkande 7 och

2012/13:Ju235 av Annelie Enochson och Tuve Skånberg (båda KD) yrkande 7.

18. Dubbel straffbarhet

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:Ju335 av Lena Olsson m.fl. (V),

2011/12:Ju359 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 26,

2012/13:Ju373 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 37 och

2012/13:So267 av Eva Olofsson m.fl. (V) yrkande 23.

Reservation 13 (S, MP, V)

19. Skadestånd vid köp av sexuell tjänst

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:Ju359 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 27 och

2012/13:Ju373 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 38.

Reservation 14 (S)

20. Skärpt straff för köp av sexuell tjänst m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:Ju318 av Annelie Enochson och Tuve Skånberg (båda KD)

yrkandena 1 och 2 samt

2012/13:Ju235 av Annelie Enochson och Tuve Skånberg (båda KD)

yrkandena 1 och 2.

21. Utnyttjande av barn för sexuell posering m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:Ju318 av Annelie Enochson och Tuve Skånberg (båda KD)

yrkandena 3 och 4 samt

2012/13:Ju235 av Annelie Enochson och Tuve Skånberg (båda KD)

yrkandena 3 och 4.

22. Arbetet mot köp av sexuell tjänst inom EU m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:Ju318 av Annelie Enochson och Tuve Skånberg (båda KD)

yrkande 5,

2012/13:Ju235 av Annelie Enochson och Tuve Skånberg (båda KD)

yrkande 5 och

2012/13:Ju373 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 36.

Reservation 15 (S, V)

23. Kriminalisera handel med sexuella tjänster

Riksdagen avslår motion

2012/13:Ju394 av Margareta Larsson och Julia Kronlid (båda SD).

24. Sexuellt umgänge med elev

Riksdagen avslår motion

2011/12:Ju368 av Tuve Skånberg (KD).

25. Arbetsgrupp inom Regeringskansliet mot människohandel m.m.

Riksdagen avslår motion

2012/13:Ju358 av Désirée Pethrus och Irene Oskarsson (båda KD)

yrkandena 1, 2 och 4.

Stockholm den 2 maj 2013

På justitieutskottets vägnar

Morgan Johansson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Morgan Johansson (S), Johan Linander (C), Krister Hammarbergh (M), Ewa Thalén Finné (M), Anti Avsan (M), Christer Adelsbo (S), Jan R Andersson (M), Elin Lundgren (S), Arhe Hamednaca (S), Patrick Reslow (M), Maria Ferm (MP), Caroline Szyber (KD), Richard Jomshof (SD), Mattias Jonsson (S), Marianne Berg (V), Jan Ertsborn (FP) och Annika Duån (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Regeringen beslutade den 17 juli 2008 att ge en särskild utredare i uppdrag att utvärdera tillämpningen av 2005 års sexualbrottsreform. Syftet med utvärderingen var att undersöka hur bestämmelserna har fungerat i praktiken och om syftet med reformen har uppnåtts. I uppdraget ingick också att överväga om kravet på tvång som grund för straffansvar för våldtäkt bör ersättas med ett krav på bristande samtycke. Vidare ingick att analysera frågan om Sveriges tillträde till Europarådets konvention om skydd för barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp och vilka lagändringar som i så fall kan krävas (dir. 2008:94).

Utredningen, som antog namnet 2008 års sexualbrottsutredning, lämnade i oktober 2010 betänkandet Sexualbrottslagstiftningen – utvärdering och reformförslag (SOU 2010:71). Betänkandet har remissbehandlats. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Justitiedepartementet (Ju2010/8127/L5).

För att komplettera beredningsunderlaget har det inom Justitiedepartementet utarbetats en promemoria med ett förslag till en förändrad utformning av brottet grovt sexuellt övergrepp mot barn. Promemorian har remissbehandlats. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Justitiedepartementet (Ju2010/8127/L5).

Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

Lagrådet har granskat lagförslagen och lämnat vissa förslag till ändringar i sakligt hänseende. Regeringen har i huvudsak vidhållit den i lagrådsremissen föreslagna utformningen av lagförslagen.

Med anledning av propositionen har fyra motioner med sammanlagt 9 yrkanden väckts. Vidare behandlas 44 motionsyrkanden från de allmänna motionstiderna 2011 och 2012.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Regeringen föreslår ändringar i sexualbrottslagstiftningen som syftar till att ytterligare skärpa lagstiftningen och förstärka skyddet för den sexuella integriteten och den sexuella självbestämmanderätten.

Bestämmelsen om våldtäkt utvidgas. Fler fall av sexuella utnyttjanden kriminaliseras som våldtäkt genom att begreppet ”hjälpöst tillstånd” ersätts av det vidare begreppet ”särskilt utsatt situation”. Det blir därmed tydligt att även sådana situationer där ett offer möter övergreppet med passivitet omfattas av våldtäktsbrottet.

För att ytterligare markera allvaret i sexualbrott som riktar sig mot barn föreslås att tillämpningsområdet för grovt sexuellt övergrepp mot barn utvidgas. Syftet är att ge domstolarna ett större utrymme att bedöma allvarliga sexuella övergrepp mot barn som grova brott. Vidare höjs straffminimum för samma brott från fängelse i sex månader till fängelse i ett år.

I propositionen föreslås också den lagstiftning som krävs för att Sverige ska uppfylla åtagandena enligt Europarådets konvention om skydd för barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp. Ändringar föreslås i reglerna om svensk domsrätt och åtalspreskription. Förslagen innebär dels att kravet på dubbel straffbarhet avskaffas för utnyttjande av barn för sexuell posering och köp av sexuell handling av barn, dels att preskriptionstiden för utnyttjande av barn för sexuell posering förlängs genom att den börjar löpa först den dag barnet fyller eller skulle ha fyllt 18 år.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2013.

Utskottets överväganden

Ett förstärkt straffrättsligt skydd mot våldtäkt och sexuellt tvång

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag till ändring av 6 kap. 1 § brottsbalken och avslår motionsyrkanden om att en samtyckesbaserad våldtäktsbestämmelse ska införas.

Jämför reservationerna 1 (MP), 2 (V) och 3 (MP).

Propositionen

Regeringens förslag

I syfte att ytterligare tydliggöra kränkningens betydelse vid bedömningen av om en sexuell handling är jämförlig med samlag föreslår regeringen (s. 34) att straffansvaret för våldtäkt, förutom samlag, ska omfatta varje annan sexuell handling som med hänsyn till kränkningens allvar är jämförlig med samlag. I dag gäller detta för handlingar som med hänsyn till kränkningens art och omständigheterna i övrigt är jämförlig med samlag (6 kap. 1 § första stycket).

Regeringen föreslår vidare (s. 24) att tillämpningsområdet för våldtäktsbrottet i 6 kap. 1 § andra stycket brottsbalken ska utvidgas. Utvidgningen innebär att det ska vara straffbart att med en person genomföra ett samlag eller en sexuell handling som enligt första stycket är jämförlig med samlag genom att otillbörligt utnyttja att personen på grund av medvetlöshet, sömn, allvarlig rädsla, berusning eller annan drogpåverkan, sjukdom, kroppsskada eller psykisk störning eller annars med hänsyn till omständigheterna befinner sig i en särskilt utsatt situation. Det ska således inte längre krävas att målsäganden befinner sig i ett hjälplöst tillstånd.

Tvång eller brist på samtycke som grund för straffansvar

I propositionen redogör regeringen för behandlingen av frågan om huruvida våldtäktsbrottet i grunden bör bygga på tvång eller om bristen på samtycke bör vara avgörande för ansvaret för ett sexualbrott. Regeringen anför inledningsvis att utgångspunkten för den nu gällande sexualbrottslagstiftningen är varje individs rätt till personlig och sexuell integritet och sexuellt självbestämmande. Detta är också regeringens utgångspunkt i bedömningen av hur dessa brott framöver bör vara konstruerade. Intresset av att skydda självbestämmanderätten tillhör enligt regeringens uppfattning kärnan i regleringen. Frågan om huruvida det finns ett giltigt samtycke till en sexuell handling blir därför avgörande för om gärningen är att bedöma

som ett sexualbrott eller inte. Enligt regeringen innebär detta emellertid inte självklart att lagstiftningen ska konstrueras med bristande samtycke som grundrekvisit. Det finns inget principiellt hinder mot eller något motsägelsefullt i att, som fallet är i dag, bygga lagstiftningen på de omständigheter vars förekomst innebär att ett giltigt samtycke inte finns och ändå hävda att det är det bristande samtycket som är kärnfrågan för prövningen. I straffbestämmelsen anges då de omständigheter som medför att något giltigt samtycke inte finns.

Regeringen anför att frågan var föremål för överväganden i samband med införandet av den nu gällande sexualbrottslagstiftningen (prop. 2004/05: 45 s. 36 f.). Den dåvarande regeringen, som delade Sexualbrottskommitténs bedömning i frågan, ansåg inte att det fanns tillräckliga skäl för att konstruera straffbestämmelsen om våldtäkt med rekvisit om bristande samtycke. Som främsta skäl mot en sådan konstruktion anfördes risken för en ytterligare fokusering på offret under rättsprocessen. I princip samtliga remissinstanser och riksdagen delade den uppfattningen (bet. 2004/05: JuU16 s. 12 f., rskr. 2004/05:164).

Frågan om vad våldtäktsbestämmelsen ska bygga på har därefter behandlats av 2008 års sexualbrottsutredning, vars betänkande ligger till grund för de nu aktuella lagförslagen. Regeringen anför, precis som utredningen framhåller, att införandet av en samtyckesreglering på sikt skulle kunna få en viss normerande verkan såtillvida att det från lagstiftarens sida tydligt skulle markeras att det inte är tillåtet att genomföra ett samlag eller en annan sexuell handling med en person som inte har samtyckt till det. En samtyckesreglering skulle också kunna fungera som ett stöd för den som utsätts för starka påtryckningar eller övertalningsförsök att acceptera olika sexuella handlingar som han eller hon inte vill medverka i. Dessa omständigheter talar i riktning för införandet av en samtyckesreglering.

Regeringen pekar samtidigt på att utredningen också redovisar flera argument mot en samtyckesreglering. Ett viktigt sådant är att det finns en uppenbar risk för att fokus i den praktiska rättsprocessen – inte minst med hänsyn till gällande regler om bevisbörda och beviskrav – mer än i dag skulle hamna på offrets agerande i anslutning till och under gärningen. Frågor om huruvida tvång har förekommit eller om gärningsmannen har utnyttjat ett för offret hjälplöst tillstånd skulle riskera att komma i bakgrunden när det bristande samtycket lyfts fram som det primära och eventuellt det enda brottsrekvisitet. Det kan visserligen hävdas att brottmålsprocessen redan i dag till stor del handlar om offrets agerande. Enligt regeringens mening måste emellertid utgångspunkten så långt som möjligt vara att undvika att genom en ändrad lagstiftning lägga ännu mer fokus på offrets agerande. Vad som nu sagts talar enligt regeringens uppfattning mot att införa en samtyckesreglering.

Regeringen beskriver vidare i propositionen de svårigheter som utredningen har funnit när det gäller att utarbeta en samtyckesreglering. En sådan svårighet är att inte alla samtycken räknas som giltiga, varför begrep-

pet på något sätt måste definieras och de giltiga samtyckena skiljas från de ogiltiga. En samtyckesreglering utan sådana preciseringar skulle bli alltför generell och svår att hantera ur utredningssynpunkt. Den skulle enligt regeringens uppfattning inte heller ge en tillräckligt rättssäker och förutsebar tillämpning.

Regeringen anför dessutom att en särskild svårighet med samtyckesreglering är att frågan om samtycke i praktiken sällan är något som förs på tal mellan två personer innan en sexuell samvaro inleds. Vid en bedömning av om ett giltigt samtycke har förelegat eller inte i en sådan situation kommer domstolarna i de flesta fall att vara hänvisade till att i efterhand värdera parternas agerande och vad som i övrigt framkommer om den situation där den sexuella samvaron ägde rum. Regeringen anför att detta lämnar öppet för svåra bedömningar i rättstillämpningen i fråga om parternas vilja och avsikter samt hur dessa har kommit till uttryck. Att med den utgångspunkten avgöra var gränsen mellan det straffbara och det straffria området går framstår som en svår uppgift och skulle sannolikt under en inte oväsentlig tid innebära såväl betydande svårigheter beträffande tolkningen av samtyckesbegreppet som en osäkerhet kring kriminaliseringens räckvidd. När det gäller bevisbarheten kan det även förutses att dessa fall blir svåra att lagföra på grund av svårigheter att styrka såväl att ett brott objektivt sett har begåtts som att det finns uppsåt hos en utpekad gärningsman.

Regeringen anser vid en sammantagen bedömning att de fördelar som en samtyckesreglering skulle kunna innebära inte uppväger nackdelarna.

Vidare anser regeringen att den s.k. Bulgariendomen (Europadomstolens dom den 4 december 2003 M.C. mot Bulgarien; ansökan 39272/98) inte innebär någon förpliktelse för Sverige att utforma lagstiftningen beträffande sexualbrott på ett visst sätt.

Straffbestämmelsen om våldtäkt bör mot denna bakgrund inte konstrueras med ett rekvisit om bristande samtycke.

Motionerna

I kommittémotion 2012/13:Ju16 av Lena Olsson m.fl. (V) föreslås det att regeringen återkommer med ett lagförslag i enlighet med det alternativa förslag till en samtyckesreglering i bilaga 3 i betänkandet av 2008 års sexualbrottsutredning som innebär att ett samtyckeskrav införs i 6 kap. 1 och 2 §§ brottsbalken.

I motion 2012/13:Ju18 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) yrkande 1 föreslås det att 6 kap. 1 och 15 §§ brottsbalken ges ändrade lydelse i enlighet med ett lagförslag som presenterades i Samtyckesutredningen – lagskydd för den sexuella integriteten (Leijonhuvud 2008). De föreslagna ändringarna innebär bl.a. att ett samtyckeskrav införs i våldtäktslagstiftningen. Yrkanden med denna innebörd framförs även i kommittémotion 2011/12: Ju400 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP). I motion 2012/13:Ju18 yrkande 2

yrkas i andra hand, för det fall yrkande 1 inte vinner bifall, att 6 kap. 3 § brottsbalken ändras i enlighet med det förslag som 2008 års sexualbrottsutredning lämnat i huvudtexten i betänkandet SOU 2010:71. Förslaget innebär sammanfattningsvis att den som i annat fall än som avses i 1 och 2 §§ brottsbalken genomför en sexuell handling med en person utan den persons tillåtelse, ska dömas för sexuellt övergrepp till fängelse i högst fyra år. I kommittémotion 2012/13:Ju249 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 35 framförs att det bör införas ett samtyckeskrav i de straffrättsliga bestämmelserna om våldtäkt.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens uppfattning att våldtäktsbrottet inte bör konstrueras med ett rekvisit om bristande samtycke. Utskottet ansluter sig i denna del till de överväganden som regeringen har gjort och anser vid en sammantagen bedömning att de fördelar som en sådan reglering skulle kunna innebära inte uppväger nackdelarna. Utskottet anser vidare att regeringens förslag till ändring i 6 kap. 1 § brottsbalken är ändamålsenligt utformat och väl avvägt. Utskottet tillstyrker därför lagförslaget i den nu behandlade delen och föreslår att riksdagen avslår motionerna 2011/12:Ju400 (MP), 2012/13:Ju16 (V), 2012/13:Ju18 (MP) yrkande 1 och 2012/13:Ju249 (MP) yrkande 35.

Utskottet gör motsvarande bedömning när det gäller motionsyrkandet om att införa brottet sexuellt övergrepp i 6 kap. 3 § brottsbalken och föreslår således att riksdagen avslår motion 2012/13:Ju18 yrkande 2.

Höjt straffminimum för grovt sexuellt övergrepp mot barn

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag till ändring av 6 kap. 6 § brottsbalken och avslår motionsyrkanden om en särskild uppföljning av utfallet av den höjning av straffminimum för brottet grovt sexuellt övergrepp av barn som föreslås i propositionen.

Jämför reservation 4 (MP, V).

Propositionen

Regeringen föreslår i propositionen (s. 45) att tillämpningsområdet för grovt sexuellt övergrepp mot barn utvidgas genom att det vid bedömning av om brottet är grovt särskilt ska beaktas om gärningsmannen är närstående till barnet eller i övrigt har utnyttjat sin ställning eller missbrukat ett särskilt förtroende eller om fler än en har förgripit sig på barnet eller på något annat sätt deltagit i övergreppet eller om brottet med hänsyn till till-

vägagångssättet eller barnets låga ålder eller annars har inneburit ett hänsynslöst utnyttjande av barnet. Straffminimum för grovt sexuellt övergrepp mot barn höjs från fängelse i sex månader till fängelse i ett år.

Regeringen konstaterar att det även med beaktande av den föreslagna utvidgningen av tillämpningsområdet kan ifrågasättas om den nuvarande straffskalan på ett tillräckligt sätt återspeglar det grova brottets allvar. För att på ett bättre sätt än i dag återspegla detta allvar och för att åstadkomma en höjd straffnivå för brottet bör därför straffminimum för grovt sexuellt övergrepp mot barn höjas. Regeringen pekar på att en majoritet av remissinstanserna instämmer i eller inte har haft något att invända mot en sådan lösning. Ett straffminimum på ett år, som utredningen föreslår, framstår som väl avvägt och återspeglar på en lägsta nivå bättre allvaret i brottet än dagens straffminimum på sex månader. Ett minimistraff på ett års fängelse får vidare anses stå i bättre proportion till straffminimum för våldtäkt mot barn av normalgraden.

Motionen

I motion 2012/13:Ju18 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) yrkande 3 efterfrågas en särskild uppföljning av utfallet av den höjning av straffminimum för brottet grovt sexuellt övergrepp av barn som föreslås i propositionen. Enligt motionärerna behövs det en uppföljning av utvecklingen så att inte konsekvensen blir att färre blir fällda på grund av att det högre minimistraffet leder till ett högre beviskrav.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer i regeringens bedömning att tillämpningsområdet för brottet grovt sexuellt övergrepp mot barn bör utvidgas. Utskottet anser vidare att förslaget till höjt minimistraff för grovt sexuellt övergrepp mot barn är väl avvägt. Utskottet tillstyrker därför förslaget till ändring av 6 kap. 6 § brottsbalken. Reformen på det straffrättsliga området bör enligt utskottets mening följas upp och utvärderas efter det att lagstiftningen har varit i kraft en tid. Utskottet anser det dock varken lämpligt eller nödvändigt att nu närmare bestämma hur en sådan uppföljning bör genomföras. Riksdagen bör inte ta något initiativ med anledning av motion 2012/13: Ju18 (MP) yrkande 3. Motionsyrkandet bör avslås.

Preskriptionstider för sexualbrott mot barn

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag till ändring av 35 kap. 4 § brottsbalken och avslår motionsyrkanden om att preskriptionstiden ska avskaffas för sexualbrott och andra grova brott mot barn.

Jämför reservation 5 (S, SD).

Bakgrund

Chefen för Justitiedepartementet gav i februari 2012 en utredare i uppdrag att hjälpa Justitiedepartementet att ta fram ett underlag för bedömningen av vilka åtgärder som krävs för att Sverige ska kunna leva upp till sina åtaganden enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/93/EU. Utredaren redovisade sitt uppdrag i november 2012 i departementspromemorian Genomförande av EU:s direktiv om bekämpande av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering och barnpornografi (Ds 2012:45). I promemorian föreslås, utöver vad som föreslås i den aktuella propositionen, att även brott enligt 6 kap. 9 §, dvs. köp av sexuell handling av barn, och enligt 6 kap. 10 §, sexuell ofredande, ska få förlängd preskriptionstid. Promemorian bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Propositionen

Enligt 35 kap. 4 § andra stycket brottsbalken börjar preskriptionstiden för vissa sexualbrott mot barn under 18 år löpa först när barnet fyller eller skulle ha fyllt 18 år. De sexualbrott som omfattas av bestämmelsen är våldtäkt, grov våldtäkt, sexuell tvång, grovt sexuell tvång, sexuell utnyttjande av person i beroendeställning, grovt sexuell utnyttjande av person i beroendeställning, våldtäkt mot barn, grov våldtäkt mot barn, sexuell utnyttjande av barn, sexuell övergrepp mot barn, grovt sexuell övergrepp mot barn, grovt utnyttjande av barn för sexuell posering, koppleri och grovt koppleri eller försök till sådana brott.

För att genomföra Europarådets konvention om skydd för barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp, se avsnittet nedan, föreslår regeringen i propositionen (s. 106) en ändring i den särskilda preskriptionsbestämmelsen i 35 kap. 4 § brottsbalken. Ändringen innebär att även preskriptionstiden för utnyttjande av barn för sexuell posering börjar löpa först från den dag barnet fyller eller skulle ha fyllt 18 år. Detsamma ska gälla försök till sådant brott.

Motionerna

I kommittémotionerna 2011/12:Ju359 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 28 och 2012/13:Ju373 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 39 framställs yrkanden om att preskriptionstiden ska avskaffas för sexualbrott och andra grova brott mot barn. Motionärerna anför att många barn utsätts för grova övergrepp som skadar dem för resten av livet. Det kan dröja långt in i vuxen ålder innan man orkar, vågar eller får möjlighet att bearbeta händelserna och vill anmäla dem. Regeringen bör därför utreda om preskriptionstiden för sexualbrott och andra allvarliga övergrepp mot barn kan tas bort.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar regeringens förslag att preskriptionstiden för ett antal sexualbrott mot barn under 18 år ändras på så sätt att preskriptionstiden för brotten börjar löpa först från den dag barnet fyller eller skulle ha fyllt 18 år. Utskottet tillstyrker därför förslaget till ändring av 35 kap. 4 § brottsbalken. Utskottet noterar vidare att ett utredningsarbete pågår som kan resultera i att ytterligare sexualbrott mot barn kan få preskriptionstiden ändrad på detta sätt. Utskottet är dock inte berett att ställa sig bakom ett borttagande av preskriptionstiden på det sätt som begärs i motionerna 2011/12:Ju359 (S) yrkande 28 och 2012/13:Ju373 (S) yrkande 39. Motionsyrkandena bör avslås.

Sveriges tillträde till Europarådets konvention om skydd för barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner dels Europarådets konvention om skydd för barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp, dels två förklaringar av innebörden att Sverige förbehåller sig rätten att inte tillämpa vissa angivna artiklar. Vidare avslår riksdagen två motioner som efterfrågar en ratificering av konventionen.

Propositionen

Regeringen föreslår (s. 103) att riksdagen godkänner Europarådets konvention om skydd för barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp. Vidare föreslår regeringen att riksdagen godkänner en förklaring

- dels enligt artikel 20.3 av innebörden att Sverige förbehåller sig rätten att inte tillämpa artikel 20.1.a och e beträffande framställning och innehav av pornografiskt material där barn som uppnått åldern för sexuellt självbestämmande deltar och där dessa bilder framställts och innehas av dem med deras samtycke och enbart för deras privata bruk,
- dels enligt artikel 24.3 av innebörden att Sverige förbehåller sig rätten att inte kriminalisera försök till gärningar som avses i artikel 22 och 23 om barns bevitnande av sexuella övergrepp eller sexuella handlingar respektive om kontaktsökning med barn i sexuellt syfte.

Motionerna

I motionerna 2012/13:Ju374 yrkande 2 av Carina Ohlsson m.fl. (S) och 2012/13:Ju407 av Carina Hägg (S) efterfrågas en ratificering av Europarådets konvention om skydd för barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp.

Utskottets ställningstagande

Sverige bör fortsätta att aktivt främja och delta i det internationella samarbetet mot sexuell exploatering av och sexuella övergrepp mot barn.

Utskottet välkomnar därför att Sverige nu tillträder konventionen och delar regeringens bedömning i propositionen att Sverige härigenom kan bidra till att ytterligare synliggöra problemen och med samlade åtgärder på europeisk nivå förbättra skyddet för barn mot att utsättas för sexuell exploatering och sexuella övergrepp. De förklaringar som regeringen önskar få riksdagens godkännande av synes väl avvägda och har stöd i konventionen. Utskottet tillstyrker propositionen i den nu behandlade delen.

Justitiedepartementet har meddelat att konventionen under förutsättning av riksdagens godkännande kommer att ratificeras i maj eller juni månad 2013. Motionerna 2012/13:Ju374 yrkande 2 (S) och 2012/13:Ju406 (S) får anses tillgodosedda och avstyrks.

Övriga lagförslag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens övriga förslag till lag om ändring av brottsbalken.

Propositionen

I propositionen lämnas (s. 39) förslag om att straffansvaret för våldtäkt mot barn, förutom samlag, ska omfatta varje annan sexuell handling som med hänsyn till kränkningens allvar är jämförlig med samlag. Syftet är att ytterligare tydliggöra kränkningens betydelse vid bedömningen av om en sexuell handling är jämförlig med samlag.

I propositionen lämnas dessutom (s. 104) förslag om att det inte längre ska uppställas något krav på dubbel straffbarhet för att svensk domstol ska kunna döma för utnyttjande av barn för sexuell posering och köp av sexuell handling av barn begångna utomlands. Detsamma ska gälla vid försök till sådana brott. Inte heller ska svensk domstol för dessa brott vara förhindrad att döma till en påföljd som är strängare än vad som är föreskrivet enligt lagen på gärningsorten. Dessa ändringar görs för att Sverige ska uppfylla åtagandena enligt Europarådets konvention om skydd för barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att lagförslaget även i dessa delar är ändamålsenligt och väl utformat och tillstyrker därför lagförslagen. Sammantaget tillstyrker således utskottet propositionen och föreslår att riksdagen antar samtliga lagförslag samt godkänner Europarådets konvention om skydd för barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp och de förklaringar som föreslås i anslutning till konventionen.

Utökad registerkontroll m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om utökad registerkontroll av dem som söker arbeten som innebär kontinuerlig kontakt med barn, och om att det ska vara obligatoriskt att neka dem anställning som dömts för sexualbrottslighet mot barn eller för allvarlig sexualbrottslighet mot vuxna.

Jämför reservation 6 (SD).

Motionen

I motion 2012/13:Ju15 av Richard Jomshof (SD) yrkande 1 begärs att alla jobbsökande till samtliga yrken inom vilka man kontinuerligt arbetar med barn obligatoriskt ska registerkontrolleras för tidigare sexualbrottsbelastning. I yrkande 2 i motionen föreslås att samtliga arbetssökande som har dömts för sexualbrottslighet mot barn eller för allvarlig sexualbrottslighet mot vuxna alltid ska nekas anställning till yrken inom vilka man kontinuerligt handskas med barn.

Propositionen

Regeringen redogör i propositionen (s. 60 f.) för den gällande registerkontrollagstiftningen. Av redogörelsen framgår att personer som erbjuds anställning inom förskola, förskoleklass, fritidshem, grundskola, grundsärskola, specialskola och sameskola samt inom annan pedagogisk verksamhet ska lämna ett utdrag ur belastningsregistret (2 kap. 31–33 §§ skollagen [2010:800]) till den som erbjuder anställning. Skyldigheten omfattar även den som erbjuds eller tilldelas arbete inom den berörda verksamheten under omständigheter som liknar dem som förekommer i ett anställningsförhållande inom verksamheten. Exempel på personer i denna utvidgade krets är de som arbetar med upphandlade tjänster såsom städning, fastighetsskötsel och skolskjuts. Vidare omfattas även lärarstudenter och vuxenstudierande som deltar i praktik samt personer som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program inom de berörda verksamheterna. Utdraget ska innehålla en uppgift om huruvida den enskilde har lagförts för bl.a. sexualbrott eller barnpornografibrott (22 § förordningen om belastningsregister). Arbetsgivaren är skyldig att genomföra registerkontrollen innan anställning kan äga rum, men är fri att med utgångspunkt i de uppgifter han eller hon får del av fatta det beslut han eller hon finner lämpligt. Vad som nu sagts gäller även i fråga om den som erbjuds en anställning, ett uppdrag, en praktiktjänstgöring eller liknande vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn, s.k. HVB-hem (lagen [2007:171] om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn) samt inom verksamhet med stöd- och serviceinsatser åt barn med funktionshinder (lagen [2010:479] om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder).

När det gäller frågan om registerkontroll inom hälso- och sjukvården anför regeringen att den efter noggranna överväganden har gjort bedömningen att det inte är lämpligt att införa någon generell kontroll vid anställning inom hälso- och sjukvården (prop. 2009/10:210 s. 168). Det saknas enligt regeringen skäl att nu göra en annan bedömning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att den gällande registerkontrollagstiftningen är väl avvägd och att någon ändring av denna därför inte bör göras. Något tillkännagivande till regeringen bör således inte göras med anledning av motion 2012/13:Ju15 (SD). Motionen bör avslås.

Stärkt skydd för minderåriga i sexlivet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om en ändrad tillämpning av åldersgränserna när det gäller sexualbrott, om att ett strikt ansvar bör införas för vuxna att ta reda på ett barns ålder innan sexuellt umgänge och om en översyn av lagstiftningen för att stärka minderårigas skydd i sexlivet när det gäller barn mellan 15 och 18 års ålder.

Jämför reservation 7 (MP, V).

Motionerna

I motion 2011/12:Ju224 av Hillevi Larsson (S) efterfrågas ett strikt ansvar för vuxna att ta reda på ett barns ålder innan sexuellt umgänge inleds. Motionären anför att de nuvarande reglerna leder till rättslöshet för många utsatta barn och bör förändras så att den vuxne får ett strikt ansvar att ta reda på barnets ålder innan sexuellt umgänge inleds.

I motion 2012/13:Ju18 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) yrkande 4 efterfrågas en ”rimligare” tillämpning av åldersgränserna när det gäller sexualbrott. Enligt motionärerna bör en gärningsman inte frikännas för att han inte kände till offrets ålder eller för att offret såg äldre ut. Däremot bör inte unga straffas för ömsesidigt frivilligt sex.

I motionerna 2011/12:Ju331 och 2012/13:Ju374 yrkande 1 av Carina Ohlsson m.fl. (S) efterfrågas en översyn av lagstiftningen för att stärka minderårigas skydd i sexlivet när det gäller barn mellan 15 och 18 års ålder. Motionärerna anser att ett större ansvar bör införas för vuxna som söker upp unga för sex, speciellt där våld ingår i bilden.

Bakgrund

Av 6 kap. 13 § brottsbalken framgår att när en gärning begås mot någon under en viss ålder ska inte bara den som insåg utan även den som hade skälig anledning att anta att den andra personen inte uppnått den åldern dömas till ansvar enligt bestämmelserna i detta kapitel.

Frågan om att införa ett straffrättsligt ansvar oberoende av uppsåt eller oaktsamhet i de fall som regleras i 6 kap. 13 § brottsbalken behandlades av 1998 års sexualbrottskommitté i betänkandet Sexualbrotten – Ett ökat skydd för den sexuella integriteten och angränsande frågor (SOU 2001:14) och av regeringen i proposition 2004/05:45 En ny sexualbrottslagstiftning. Regeringen delade i propositionen kommitténs uppfattning att något sådant straffrättsligt ansvar inte borde införas. Riksdagen hade inte någon annan uppfattning (bet. 2004/05:JuU16, rskr. 2004/05:164).

Av 6 kap. 14 § brottsbalken framgår att den som har begått en gärning enligt 5 § eller 6 § första stycket (sexuellt utnyttjande av barn respektive sexuellt övergrepp mot barn) mot ett barn under 15 år eller enligt 8 § första stycket eller 10 § första stycket (utnyttjande av barn för sexuell posering respektive sexuellt ofredande) inte ska dömas till ansvar om det är uppenbart att gärningen inte inneburit något övergrepp mot barnet med hänsyn till den ringa skillnaden i ålder och utveckling mellan den som har begått gärningen och barnet samt omständigheterna i övrigt.

Av andra stycket i paragrafen framgår att detsamma gäller den som har begått en gärning enligt 10 a § (kontakt med barn i sexuellt syfte) om den har syftat till en sådan gärning som anges i första stycket och som, om den hade fullbordats, enligt vad som anges där uppenbarligen inte skulle ha inneburit något övergrepp mot barnet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att den nuvarande utformningen av 6 kap. 13 § brottsbalken är ändamålsenlig. Utskottet är därför inte berett att ställa sig bakom förslaget i motion 2011/12:Ju224 (S) om att införa ett straffrättsligt ansvar oberoende av uppsåt eller oaktsamhet. Motionen bör avslås.

Mot bakgrund av ovanstående bedömning och då utskottet anser att 6 kap. 14 § brottsbalken med sin nuvarande utformning ger en tillfredställande möjlighet att beakta de särskilda förhållanden som kan föreligga i de fall där ålderskillnaden mellan gärningspersonen och barnet är ringa bör riksdagen inte ta något initiativ med anledning av motion 2012/13:Ju18 (MP) yrkande 4. Motionsyrkandet bör avslås.

Utskottet har förståelse för de synpunkter som förs fram i motionerna 2011/12:Ju331 (S) och 2012/13:Ju374 yrkande 1 (S). Frågan om vad som får anses utgöra straffbara gärningar i dessa situationer får dock avgöras av rättstillämpningen i varje enskilt fall. Även dessa motioner bör därför avslås.

Granskningskommission för våldtäktsärenden m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att tillsätta en granskningskommission om våldtäktsärenden och om att målsägandebiträden ska förordnas redan när ett brott anmäls.

Jämför reservationerna 8 (S, SD, V) och 9 (S, V).

Motionerna

I kommittémotion 2012/13:Ju17 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 2 efterfrågas en granskningskommission för att inhämta kunskap om varför så få våldtäktsanmälningar leder till åtal. Ett yrkande med denna innebörd framförs även i kommittémotion 2012/13:Ju373 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 34.

I kommittémotion 2012/13:Ju17 yrkande 1 anförs att ett målsägandebidrag bör förordnas redan när en våldtäkt anmäls. Ett yrkande med denna innebörd framförs även i kommittémotion 2012/13:Ju373 yrkande 47.

Bakgrund

Granskning av våldtäktsärenden

Av Brottsförebyggande rådets statistik för 2012 framgår att det under året anmäldes 16 700 sexualbrott, vilket är en marginell minskning jämfört med 2011. De anmälda våldtäkterna minskade med 5 procent till 6 200 anmälda brott, och sexuellt ofredande minskade något till 7 560 anmälda brott (-1%). Sexuellt tvång, utnyttjande m.m. minskade med 5 procent.

Åklagarmyndigheten och Rikspolisstyrelsen fick i sina respektive regleringsbrev för 2012 i uppdrag att utifrån respektive myndighets ansvars- och kompetensområde granska kvaliteten i handläggningen i den brottsutredande verksamheten. Särskild uppmärksamhet skulle riktas mot ärenden som inte lett till lagföring, inklusive ärenden där förundersökning inte inletts. Granskningen skulle genomföras inom ramen för Åklagarmyndighetens rättsliga tillsynsverksamhet när det gällde åklagarnas handläggning och beslut. Granskningen skulle avse ett urval av brottstyper, både av enkel och av komplicerad beskaffenhet. Brottstyperna sexualbrott, brott mot barn och bostadsinbrott skulle ingå i granskningen. Uppdraget redovisades i rapporten Granskningen av kvaliteten i den brottsutredande verksamheten (ÅM-A 2013/0556 och POA-400-2488/12).

Utvecklingscentrum Göteborg genomförde under tiden den 1 mars 2010 – mars 2012 i samarbete med Åklagarkammaren i Helsingborg och polisområde Nordvästra Skåne samt Åklagarkammaren i Sundsvall och Polismyndigheten i Västernorrlands län ett projekt för metodutveckling av handläggningen av vålds- och sexualbrott i nära relation och mot barn. Resultatet av projektet, som har haft som yttersta syfte att ta fram en fungerande modell för ett strukturerat "bästa arbetssätt" för att utreda vålds- och sexualbrott i nära relation och mot barn, har redovisats i rapporten Metodutveckling av arbetet med vålds- och sexualbrott i nära relation och mot barn.

I budgetpropositionen för 2013 anför regeringen (prop. 2012/13:1 utg.omr. 4 s. 20) att både regeringen och rättsväsendets myndigheter har tagit många initiativ under senare år, och att mycket arbete pågår i syfte att förbättra bemötandet av brottsoffer. Brottsoffermyndigheten har som en del i denna strävan fått i uppdrag att vidareutveckla och genomföra ett

utbildningsprogram för bättre bemötande av sexualbrottsoffer i samband med polisanmälan, förundersökning och rättegång. Utbildningsprogrammet ska specifikt fokusera på barn och ungdomars särskilda utsatthet och behov vid dessa brott samt rättskedjerspektivet och samverkan i sexualbrottsmål. Personer som har anmält att de har blivit utsatta för brott behöver också få information om hur det egna ärendet utvecklas. Polisen arbetar för närvarande med att förbättra rutinerna för hur sådan information ges.

Målsägandebiträde

Enligt 1 § första stycket lagen (1988:609) om målsägandebiträde ska målsägandebiträde förordnas i mål om sexualbrott enligt 6 kap. brottsbalken när förundersökning inletts om det inte är uppenbart att målsäganden saknar behov av ett sådant biträde. Målsägandebiträde ska vidare förordnas i mål om brott mot liv eller hälsa enligt 3 kap. brottsbalken eller om brott mot frihet och frid enligt 4 kap. brottsbalken, på vilket fängelse kan följa, eller vid rån enligt 8 kap. 5 eller 6 § brottsbalken eller försök, förberedelse eller stämpling till sådant brott, om det med hänsyn till målsägandens personliga relation till den misstänkte eller andra omständigheter kan antas att målsäganden har behov av ett sådant biträde. Slutligen ska målsägandebiträde förordnas i mål om andra brott på vilka fängelse kan följa, om det med hänsyn till målsägandens personliga förhållanden och övriga omständigheter kan antas att målsäganden har ett särskilt starkt behov av ett sådant biträde. Av 2 § samma lag framgår att målsägandebiträde inte får förordnas sedan åklagaren har beslutat att allmänt åtal inte ska väckas eller att ett sådant åtal ska läggas ned.

Utredningen om målsägandebiträde presenterade sitt betänkande Målsägandebiträdet – Ett aktivt stöd i rättsprocessen (SOU 2007:6) i januari 2007. Utredningen har haft uppdraget att se över tillämpningsområdet för lagen om målsägandebiträde och att studera hur lagen används i förhållande till dess intentioner. Som en del i uppdraget har ingått att tydliggöra målsägandebiträdets roll och arbetsuppgifter, dels i förhållande till målsägandens behov, dels i förhållande till andra aktörer i rättsväsendet. Utredningen lämnar en rad förslag till förbättringar. Bl.a. framhåller utredningen att en avsikt med lagstiftningen om målsägandebiträde var att ge målsägande med störst behov av stöd ett juridiskt biträde i rättsprocessen.

Utredningen har identifierat två grupper med särskilt stort behov av stöd och hjälp. Dessa är sexualbrottsoffer och barn. I fråga om målsägande som utsatts för sexuella övergrepp har brister i tillämpningen av lagstiftningen konstaterats. Utredningen föreslår därför bl.a. en ändring i lagen om målsägandebiträde med innebörden att målsägande vid sexualbrott ska få en obligatorisk rätt till målsägandebiträde vid samtliga brottskategorier i 6 kap. brottsbalken utom sexuellt ofredande. Således ska det vid sexualbrotten inte vara nödvändigt att bedöma om en målsägande saknar behov av målsägandebiträde. Endast i ärenden där brottet rubriceras som sexuellt

ofredande finns det enligt utredningen utrymme för en prövning av målsägandens behov av målsägandebiträde. Målsägandens eget val är emellertid avgörande för om målsägandebiträde ska förordnas. Utredningen menar att det är viktigt att målsäganden tidigt blir underrättad om möjligheten att bli företrädd av ett målsägandebiträde så att ett målsägandebiträde kan förordnas när förundersökningen inleds eller i vart fall i ett tidigt skede av förundersökningen. Utredningen föreslår därför en precisering av 13 a § förundersökningskungörelsen genom vilken det ska framgå att informationen om målsägandebiträde ska ges i samband med polisanmälan. Utredningen pekar på att det av propositionen som ligger till grund för lagen om målsägandebiträde (prop. 1987/88:107 s. 29) framgår att det finns en möjlighet för målsägandebiträdet att i undantagsfall utföra arbete redan från det att anmälan tagits upp och att få ersättning för arbete som utförs innan förordnandet meddelats. Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Straffprocessutredningen lämnade i april 2013 slutbetänkandet Brottmålsprocessen (SOU 2013:17). Utredningen har haft i uppdrag att göra en översyn av brottmålsprocessen i syfte att överväga åtgärder för att skapa ett mer ändamålsenligt brottmålsförfarande. I utredarens uppgifter har ingått att analysera vissa frågor, bl.a. vilket behov av personligt stöd som målsäganden kan ha i olika situationer, och att överväga hur detta behov bäst kan tillgodoses. Utredaren har i sammanhanget övervägt om institutet stödperson kan utvecklas så att målsäganden tidigt i processen får ett mer effektivt personligt stöd. Utredaren har funnit att bestämmelserna om stödpersoner inte bör ändras så att en särskilt förordnad stödperson får i uppdrag att lämna personligt stöd till målsäganden. I stället bör åtgärder vidtas för att alla målsägande i så stor uträkning som möjligt får information om möjligheten att ha med sig en stödperson och hur man kan komma i kontakt med personer vid myndigheter eller organisationer som kan ge stöd och hjälp. Från Justitiedepartementet har man meddelat att betänkandet för närvarande är föremål för remissbehandling.

Europeiska unionens råd antog den 4 oktober 2012 ett direktiv om miniorner för brottsoffers rättigheter samt stöd till och skydd av brottsoffer. Direktivet syftar bl.a. till att säkerställa att brottsoffer får information, stöd och skydd och kan medverka i straffrättsliga förfaranden, t.ex. rättegångar. Viktiga inslag för att uppnå syftet med direktivet är bl.a. rätt till tolkning och översättning. Brottsoffer med särskilda skyddsbehov inklusive barn ska ges rätt till särskilda skyddsåtgärder i straffrättsliga förfaranden.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet behandlade senast i sak frågan om att tillsätta en granskningskommission för våldtäktsärenden i betänkande 2010/11:JuU11 (s. 13 f.). Utskottet vidhöll då sin tidigare redovisade ståndpunkt att det mot bakgrund av att ett flertal olika åtgärder vidtagits, såväl för att förebygga och bekämpa våldtäkter som för att förbättra omhändertagandet och bemötandet av våld-

täktsoffer, inte fanns skäl för utskottet att ställa sig bakom något uttalande med anledning av motioner om att inrätta en granskningskommission. Utskottet avstyrkte därefter i samband med behandlingen av 2011 års allmänna motioner genom förenklad beredning även ett liknande motionsyrkande (bet. 2011/12:JuU14).

Frågeställningen om att målsägandebiträden behövs i ett tidigt stadium av processen behandlades senast av utskottet i betänkande 2011/12:JuU14 (s. 10 f.). Utskottet avstyrkte det aktuella motionsyrkandet med hänvisning till att en särskild utredare getts i uppdrag att göra en översyn av brottmålsprocessen och då bl.a. analysera vilket behov av personligt stöd som målsäganden kan ha i olika situationer samt överväga om institutet stödperson kan utvecklas så att målsäganden tidigt i processen får ett mer effektivt personligt stöd. Utskottet vidhöll sin tidigare inställning att beredningen av denna fråga inte borde föregripas. Inte heller borde beredningen av förslagen i betänkandet Målsägandebiträdet – Ett aktivt stöd i rättsprocessen (SOU 2007:6) föregripas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller alltjämt sin tidigare redovisade ståndpunkt att det har vidtagits ett flertal åtgärder såväl för att förebygga och bekämpa våldtäkter som för att förbättra omhändertagandet och bemötandet av våldtäktsoffer. Det saknas därför skäl för utskottet att ställa sig bakom motionsyrkanden om att inrätta en granskningskommission. Motionerna 2012/13:Ju17 (S) yrkande 2 och 2012/13:Ju373 (S) yrkande 34 bör avslås.

Utskottet konstaterar att det pågår en remissbehandling av Straffprocessutredningens slutbetänkande Brottmålsprocessen (SOU 2013:17), i vilken man bl.a. behandlar frågeställningen om vilket behov av personligt stöd som målsäganden kan ha i olika situationer. Remissbehandlingen och den efterföljande beredningen bör inte föregripas. Inte heller bör beredningen av förslagen i betänkandet Målsägandebiträdet – Ett aktivt stöd i rättsprocessen (SOU 2007:6) föregripas. Motionerna 2012/13:Ju17 (S) yrkande 1 och 2012/13:Ju373 (S) yrkande 47 avstyrks därför.

Synnerligen grov våldtäkt

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår två motionsyrkanden om att en ny brottsrubricering – synnerligen grov våldtäkt – ska införas.

Jämför reservation 10 (S, SD).

Motionerna

I kommittémotionerna 2011/12:Ju359 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 23 och 2012/13:Ju373 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 33 framställs yrkanden om att en ny brottsrubricering, synnerligen grov våldtäkt, ska införas för de allra allvarligaste brotten.

Bakgrund

Enligt 6 kap. 1 § första stycket brottsbalken döms den som genom missandel eller annars med våld eller genom hot om brottslig gärning tvingar en person till samlag eller till att företa eller tåla en annan sexuell handling som med hänsyn till kränkningens art och omständigheterna i övrigt är jämförlig med samlag, för våldtäkt till fängelse i lägst två och högst sex år.

Enligt andra stycket i paragrafen gäller detsamma den som med en person genomför ett samlag eller en sexuell handling som enligt första stycket är jämförlig med samlag genom att otillbörligt utnyttja att personen på grund av medvetlöshet, sömn, berusning eller annan drogpåverkan, sjukdom, kroppsskada eller psykisk störning eller annars med hänsyn till omständigheterna befinner sig i ett hjälplöst tillstånd.

Av fjärde stycket i paragrafen framgår att om brottet är att anse som grovt, döms för grov våldtäkt till fängelse i lägst fyra och högst tio år. Vid bedömning av om brottet är grovt ska särskilt beaktas om våldet eller hotet varit av särskilt allvarlig art eller om fler än en förgräpat sig på offret eller på annat sätt deltagit i övergreppet eller om gärningsmannen med hänsyn till tillvägagångssättet eller annars visat särskild hänsynslöshet eller råhet.

Som framkommit ovan föreslås vissa ändringar i bestämmelsen.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet har vid flera tillfällen, senast i betänkande 2010/2011:JuU8 (s. 24 f.), behandlat motionsyrkanden som föreslår att brottsrubriceringen synnerligen grov våldtäkt ska införas i brottsbalken. Utskottet anförde då att våldtäkt och grov våldtäkt är brottstyper som utgör allvarliga våldsbrott och att grov våldtäkt följaktligen är ett av de brott som föreslås leda till skärpta straff med den lagstiftning om skärpta straff för allvarliga våldsbrott som infördes den 1 juli 2010. Utskottet anförde vidare att det dock inte var berett att föreslå riksdagen att en ny rubricering – synnerligen grov våldtäkt – skulle införas. Motionsyrkandet avstyrktes.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sin inställning att en ny brottsrubricering – synnerligen grov våldtäkt – inte bör införas. Något initiativ från riksdagens sida bör därför inte tas. Motionerna 2011/12:Ju359 (S) yrkande 23 och 2012/13:Ju373 (S) yrkande 33 bör avslås.

Människohandel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. skärpt straff för människohandel och om att ersätta koppleribrottet med brottet människohandel.

Jämför reservationerna 11 (SD) och 12 (S, V).

Motionerna

I motionerna 2011/12:Ju408 yrkande 1 och 2012/13:Ju396 yrkande 1 efterfrågar Erik Almqvist och Kent Ekeröth (båda SD) skärpta straff för traficking. Motionärerna anför att Förenta nationerna beräknar att kriminella nätverk tjänar ca 7 miljarder US-dollar varje år på traficking. Det innebär att traficking, efter narkotika och vapen, i dag kan anses vara världens tredje största form av organiserad brottslighet.

I kommittémotionerna 2011/12:Ju359 yrkande 25 och 2012/13:Ju373 yrkande 35 av Morgan Johansson m.fl. (S) samt i motion 2011/12:Ju269 av Eva-Lena Jansson och Matilda Ernkrans (båda S) begärs att ett nytt människohandelsbrott införs som även innefattar de förfaranden som i dag rubriceras som koppleri. Motionärerna anför att ett sådant brott skulle ha ett högre straffvärde än dagens koppleri. Eftersom människohandel, till skillnad från koppleri, är ett s.k. brott mot person skulle dessutom möjligheterna för brottsoffren att få skadestånd öka.

I motionerna 2011/12:Ju318 yrkande 6 och 2012/13:Ju235 yrkande 6 begär Annelie Enochson och Tuve Skånberg (båda KD) att kravet på att "otillbörligt medel" ska ha använts vid människohandel bör slopas även för vuxna över 18 år. Motionärerna anför att kravet på otillbörliga medel har medfört att åtal för människohandel i vissa fall har justerats till koppleri eftersom det inte har gått att styrka att otillbörliga medel har använts.

I motionerna 2011/12:Ju318 yrkande 7 och 2012/13:Ju235 yrkande 7 av Annelie Enochson och Tuve Skånberg (båda KD) framför motionärerna att tullen och polisen bör ges ökade befogenheter för spaning, ingripande, utredning och straffåtgärder i kampen mot människohandel.

Bakgrund

Enligt 4 kap. 1 a § första stycket brottsbalken döms den som, i annat fall än som avses i 1 §, genom olaga tvång, vilseledande, utnyttjande av någons utsatta belägenhet eller med annat sådant otillbörligt medel rekryteraras, transporteraras, överförs, inhyser eller tar emot en person i syfte att han eller hon ska exploateras för sexuella ändamål, avlägsnande av organ, krigstjänst, tvångsarbete eller annan verksamhet i en situation som innebär nödläge för den utsatte, för människohandel till fängelse i lägst två och högst tio år. Av paragrafens andra stycke framgår att den som begår en gärning som avses i första stycket mot en person som inte har fyllt 18 år döms för människohandel även om inte något sådant otillbörligt medel som anges där har använts. Enligt paragrafens tredje stycke är påföljden för ett mindre grovt brott som avses i första eller andra stycket fängelse i högst fyra år.

Frågan om ett offer för människohandel kan betraktas som målsägande om förfarandet åtalas eller bedöms som koppleri eller grovt koppleri har behandlats av Utredningen om människohandel m.m. (SOU 2008:41 s. 126 f.). Utredningens slutsats är att ett offer för människohandel normalt sett bör vara att anse som målsägande även om förfarandet åtalas eller bedöms som koppleri eller grovt koppleri enligt 6 kap. 12 § brottsbalken. Frågan om offret har ställning som målsägande måste dock i sista hand avgöras i varje enskilt fall, anser utredningen.

I budgetpropositionen för 2013 anför regeringen (prop. 2012/13:1 utg.omr. 4 s. 29 f.) vad gäller arbetet mot internationell brottslighet att såväl polisen som Åklagarmyndigheten och Ekobrottsmyndigheten deltar i verksamheten vid både Samverkansrådet mot grov organiserad brottslighet och Operativa rådet där utredningar om grov gränsöverskridande brottslighet ofta hanteras. Vid den internationella åklagarkammaren i Stockholm finns en operativ samordningsfunktion som bl.a. bistår det Operativa rådet i dess arbete. Vidare ingår det nationella samordningssystemet för Eurojust i den operativa samordningsfunktionen. Denna förening av samordningssystem på nationell och internationell nivå förväntas innebära effektivitetsvinster.

I sin slutredovisning av den särskilda jämställdhetssatsningen (skr. 2011/12:174) angav regeringen (s. 74 f.) att bekämpningen av människohandel är en central del av regeringens långsiktiga strategi för att mobilisera mot den grova organiserade brottsligheten. Insatser mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål är dock mycket resurskrävande. Ett framgångsrikt arbete kräver en stor uthållighet från de brottsbekämpande myndigheternas sida. Regeringen gav därför i uppdrag åt Åklagarmyndigheten och Rikspolisstyrelsen att stärka insatserna mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål (Ju2008/7403/PO). Sammantaget syftade åtgärderna till att öka kompetensen inom polisen, förbättra samverkan med andra myndigheter och organisationer samt öka och effektivisera de operativa insatserna i syfte att öka antalet uppklarade brott. Uppdraget

avsåg internationellt samarbete samt en utökad metod- och kompetensutveckling som på sikt kunde förväntas leda till att fler operativa insatser kan initieras. Uppdraget slutredovisades den 18 februari 2011 med rapporten Slutredovisning av regeringsuppdraget till Åklagarmyndigheten att förstärka insatserna mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål (Ju2011/2027/Å).

Länsstyrelsen i Stockholms län har sedan 2009 i uppdrag att samordna arbetet mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Länsstyrelsens arbete har enligt regeringen gett resultat och förbättrat insatserna mot människohandel för sexuella ändamål, bl.a. har ett nationellt metodstöd inrättats och nationella riktlinjer tagits fram. I det nationella metodstödet ingår ett Nationellt metodstödsteam mot prostitution och människohandel (NMT). De aktörer som ingår i NMT är Rikspolisstyrelsen, Rikskriminalpolisen, lokala polismyndigheter med särskilt ansvar för människohandelsfrågor, prostitutionsgrupperna från Stockholm, Göteborg och Malmö inom socialtjänsten, Åklagarmyndigheten samt Migrationsverket. I april 2013 gav regeringen Länsstyrelsen i Stockholms län ett utökad uppdrag som också omfattar människohandel som bedrivs i andra syften än för sexuella ändamål.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet behandlade i betänkande 2010/2011:JuU8 (s. 54 f.) ett motionsyrkande om att straffen för trafficking skulle skärpas. Utskottet ansåg att straffskalan ger utrymme för en adekvat straffmätning såväl i de allvarliga fallen som i de mindre allvarliga fallen av människohandel. Motionsyrkandet avstyrktes.

Riksdagen gav i samband med behandlingen av regeringens proposition Ett utvidgat straffansvar för människohandel (prop. 2003/04:111) i betänkandet 2003/04:JuU20 Människohandel regeringen till känna att den snarast borde utreda hur en ny bestämmelse om människohandel borde utformas i vilken det inte uppställs ett krav på att gärningsmannen använt otillbörliga medel för att kunna dömas för brottet (rskr. 2003/04:232). En särskild utredare gavs i uppdrag (dir. 2005:152) att göra en översyn av straffbestämmelsen om människohandel och särskilt överväga om det för straffansvar inte längre ska krävas att otillbörliga medel använts. Frågan kom därefter att behandlas av Utredningen om människohandel m.m. i betänkandet Människohandel och barnäktenskap – ett förstärkt straffrättsligt skydd (SOU 2008:41). Utredningens bedömning var att kravet på otillbörliga medel borde kvarstå. Denna bedömning delades av såväl regeringen i proposition 2009/10:152 Förstärkt straff för människohandel som av riksdagen (bet. 2009/10:JuU33, rskr 2009/10:273).

Utskottet behandlade i betänkande 2010/11:JuU8 (s. 54 f.) motionsyrkanden om att ett nytt människohandelsbrott bör införas som även innefattar de förfaranden som i dag rubriceras som koppleri och om att kravet på otillbörliga medel bör slopas även för vuxna över 18 år. Utskottet konstate-

rade med hänvisning till tidigare uttalanden från behandlingen av motsvarande motionsyrkanden (bet. 2009/10:JuU33 s. 9 f.) att det inte hade ändrat uppfattning i frågan om huruvida ett nytt människohandelsbrott bör införas som innefattar de förfaranden som i dag rubriceras som koppleri. Utskottet vidhöll också att kravet på att otillbörliga medel i människohandelsparagrafen inte bör slopas när det gäller vuxna över 18 år. Motionerna avstyrktes.

Utskottet behandlade i samma betänkande (s. 54 f.) även ett yrkande med samma lydelse som de nu aktuella om att tull och polis bör ges ökade befogenheter. Utskottet uttalade, med hänvisning till ett tidigare uttalande från behandlingen av motsvarande motionsyrkande, att det pågår ett aktivt arbete för att förstärka de brottsbekämpande myndigheternas insatser mot människohandel. Enligt utskottet hade detta konstaterande alltså fog för sig och utskottet hade inte heller i övrigt ändrat inställning till de önskemål som framfördes i motionen om ökade befogenheter för tull och polis. Motionsyrkandet avstyrktes.

Utskottets ställningstagande

Utskottet är alltså av uppfattningen att straffskalan för människohandel ger utrymme för en adekvat straffmätning såväl i de allvarliga fallen som i de mindre allvarliga fallen av människohandel. Motionerna 2011/12:Ju408 (SD) yrkande 1 och 2012/13:Ju396 (SD) yrkande 1 bör därför avslås.

Utskottet har inte heller ändrat uppfattning i frågan om huruvida ett nytt människohandelsbrott bör införas som innefattar de förfaranden som i dag rubriceras som koppleri. Motionerna 2011/12:Ju359 (S) yrkande 25, 2012/13:Ju373 (S) yrkande 35 och motion 2011/12:Ju269 avstyrks.

Utskottet vidhåller också sin tidigare redovisade uppfattning att kravet på otillbörliga medel i människohandelsparagrafen inte bör slopas när det gäller vuxna över 18 år. Motionerna 2011/12:Ju318 (KD) yrkande 6 och 2012/13:Ju235 (KD) yrkande 6 bör avslås.

Som utskottet tidigare har uttalat kräver bekämpande av människohandel såväl en stor uthållighet från de brottsbekämpande myndigheternas sida som en väl utvecklad samverkan över myndighetsgränserna, så att myndigheternas samlade kompetens kan tas till vara på bästa sett. Utskottet ser därför mycket positivt på det arbete som bedrivs såväl av samverkansrådet mot grov organiserad brottslighet som av Operativa rådet. Utskottet välkomnar även regeringens beslut att utöka Länsstyrelsen i Stockholms läns uppdrag att samordna arbetet mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål till att också omfatta människohandel som bedrivs i andra syften än för sexuella ändamål. Något tillkännagivande till regeringen med anledning av motionerna 2011/12:Ju318 (KD) yrkande 7 och 2012/13:Ju235 (KD) yrkande 7 är inte nödvändigt. Motionsyrkandena bör avslås.

Köp av sexuell tjänst m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om bl.a. skärpta straff för köp av sexuell tjänst, undantag från regeln om dubbel straffbarhet och om skadestånd vid köp av sexuell tjänst.

Jämför reservationerna 13 (S, MP, V), 14 (S) och 15 (S, V).

Motionerna

I kommittémotionerna 2011/12:Ju359 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 26 och 2012/13:Ju373 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 37 begärs att kravet på dubbel straffbarhet ska avskaffas så att svensars köp av sexuella tjänster utomlands blir straffbart. Yrkanden med denna innebörd framförs även i kommittémotionerna 2011/12:Ju335 av Lena Olsson m.fl. (V) och 2012/13:So267 av Eva Olofsson m.fl. (V) yrkande 23.

Enligt kommittémotionerna 2011/12:Ju359 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 27 och 2012/13:Ju373 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 38 bör skadestånd införas för brottsoffret vid köp av sexuella tjänster.

I motionerna 2011/12:Ju318 av Annelie Enochson och Tuve Skånberg (båda KD) yrkande 1 och 2012/13:Ju235 av Annelie Enochson och Tuve Skånberg (båda KD) yrkande 1 begärs att straffskalan för köp av sexuella tjänster likställs med den för sexuellt utnyttjande. I yrkande 2 i motionerna anförs att i de fall sexköpet rör en person som fallit offer för människohandel bör brottet likställas med våldtäkt.

I motionerna 2011/12:Ju318 av Annelie Enochson och Tuve Skånberg (båda KD) yrkande 3 och 2012/13:Ju235 av Annelie Enochson och Tuve Skånberg (båda KD) yrkande 3 behandlas straffskalan för utnyttjande av barn för sexuell posering. Enligt motionärerna bör utnyttjande av barn för sexuell posering via internet betraktas som grovt brott med hänsyn till den stora spridningen. I yrkande 4 i motionerna anförs att de personer som ansluter kunder till direktsända sexshower via webbkameror ägnar sig åt en ny form av koppleri och bör lagföras därefter.

I kommittémotionen 2012/13:Ju373 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 36 anförs att den svenska lagstiftningen mot sexköp har uppmärksammat internationellt. Inte minst för att fler länder har sett den tydliga kopplingen mellan prostitution och människohandel. Enligt motionärerna måste regeringen ta initiativ, både inom EU och internationellt, för att driva på fler länder att anamma den svenska sexköpslagen.

I motionerna 2011/12:Ju318 av Annelie Enochson och Tuve Skånberg (båda KD) yrkande 5 och 2012/13:Ju235 av Annelie Enochson och Tuve Skånberg (båda KD) yrkande 5 behandlas frågan om arbetet mot köp av sexuella tjänster inom EU. Enligt motionärerna bör Sverige med kraft verka inom EU för att köp av sexuella tjänster ska kriminaliseras.

I motion 2012/13:Ju394 av Margareta Larsson och Julia Kronlid (båda SD) anförs att handel med sexuella tjänster ska kriminaliseras. Enligt motionärerna gynnar ett tillåtet utbud på sexmarknaden människohandel både för sexuella och andra ändamål. Även försäljning av sexuella tjänster bör därför kriminaliseras.

I motion 2011/12:Ju368 av Tuve Skånberg (KD) efterfrågas ett återinförande av det tidigare gällande absoluta förbudet mot samlag mellan lärare och elever i åldersgruppen 15–18 år.

I motion 2012/13:Ju358 av Désirée Pethrus och Irene Oskarsson (båda KD) yrkande 1 anförs att möjligheten att inrätta en interdepartemental arbetsgrupp mot barnsexhandel bör utredas. I yrkande 2 efterfrågas en kartläggning av omfattningen av kommersiell sexuell exploatering av barn. I yrkande 4 begärs att lagstiftningen mot kommersiell sexuell exploatering av barn skärps i enlighet med rekommendationerna från FN:s barnrättskommitté. Motionärerna pekar på att FN:s barnrättskommitté har kritiserat Sverige för bristande implementering av det fakultativa protokollet om handel med barn, barnpornografi och barnprostitution.

Propositionen

Av propositionen (s. 68) framgår att det inom Regeringskansliet finns en funktion för samordning av frågor som rör FN:s barnkonvention, den s.k. barnkonventionssamordningen. Den är organisatoriskt placerad i Socialdepartementet. Barnkonventionssamordningen ska driva på och samordna Regeringskansliets arbete med att förverkliga barnkonventionen i Sverige. Den ska även bevaka att det finns ett barnperspektiv i samtliga regeringsbeslut som rör barn. Det gäller bl.a. propositioner, skrivelser, regleringsbrev och uppdrag till myndigheter samt direktiv till utredningar. En annan viktig uppgift för barnkonventionssamordningen är att uppmärksamma, samordna och ta initiativ i frågor som rör barn och unga och som rör flera departement eller där det saknas ett tydligt ansvar. Dessutom har Socialdepartementet ett samordningsansvar inom Regeringskansliet för frågor som rör sexuell exploatering av barn.

Av propositionen framgår vidare (s. 15) att Sverige i september 2012 lämnade sin femte periodiska rapport till FN:s kommitté för barnets rättigheter om barnkonventionens genomförande under 2007–2012 inklusive det fakultativa protokollet om försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi. I rapporten presenteras, i enlighet med kommitténs anvisningar, den utveckling och de förändringar som skett sedan föregående rapporteringstillfälle. Regeringens bedömning är att svensk lagstiftning generellt står i god överensstämmelse med barnkonventionen och det fakultativa protokollet om försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi, men att tillämpningen ytterligare måste säkerställas. Sveriges rapport innehåller insatser och åtgärder på en rad områden som har vidtagits för att stärka

barnets rättigheter. Bl.a. redovisas förstärkt skydd inom den sociala barnavården, åtgärder för att bekämpa våld mot barn samt en rad åtgärder inom utbildningsområdet.

Bakgrund

Från Justitiedepartementet har utskottet fått besked om att Sverige sprider kunskap om lagstiftningen om köp av sexuell tjänst genom att vid internationella besök och vid internationella konferenser lämna information om lagstiftningen och dess utformning samt om de positiva effekter som förbudet bedömts ha för arbetet med att förebygga och bekämpa prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Vidare pågår ett aktivt arbete vid Svenska institutet med information om det svenska arbetet med att förebygga prostitution och människohandel för sexuella ändamål.

Inom Regeringskansliet har det upprättats en nationell handlingsplan mot kommersiell sexuell exploatering av barn. Handlingsplanen tillkom 1998 som ett resultat av 1996 års världskongress mot kommersiell sexuell exploatering av barn som hölls i Stockholm. Planen uppdaterades 2001 och 2007 och kommer att bli föremål för en ny uppdatering under 2013.

Enligt 6 kap. 3 § brottsbalken döms – för sexuellt utnyttjande av person i beroendeställning till fängelse i högst två år – den som förmår en person att företa eller tåla en sexuell handling genom att allvarligt missbruka att personen befinner sig i beroendeställning till gärningsmannen. För att en beroendeställning ska föreligga krävs att det är fråga om ett avhängighetsförhållande mellan gärningsmannen och den som brottet riktas mot.

Tidigare utskottsbehandling

I betänkande 2010/11:Ju22 med anledning av proposition 2010/11:77 Skärpt straff för köp av sexuell tjänst behandlades frågan om huruvida brottet köp av sexuell tjänst skulle undantas från kravet på dubbel straffbarhet (s. 9 f.). Utskottet delade regeringens bedömning att det saknas tillräckliga skäl att undanta brottet köp av sexuell tjänst från kravet på dubbel straffbarhet och avstyrkte motioner som förespråkade ett undantagande från kravet.

Utskottet har vid flera tillfällen, senast i betänkande 2010/11:Ju22, behandlat motionsyrkanden om skadestånd vid sexköp. Utskottet pekade då (s. 10 f.) på att regeringen i propositionen gjorde bedömningen att frågan om huruvida den som utnyttjas för prostitution kan vara att anse som målsägande får prövas och avgöras i varje enskilt fall. Utskottet delade regeringens bedömning i denna fråga och ansåg inte att någon allmän översyn av 20 kap. 8 § fjärde stycket rättegångsbalken, där det anges vem som är att anse som målsägande, var nödvändig. Utskottet erinrade dock om att möjligheten att föra talan om skadestånd inte nödvändigtvis är begränsad till den som har ställning som målsägande. Motionsyrkandet avstyrktes.

I betänkande 2010/11:JuU8 (s. 58 f.) behandlade utskottet även ett motionsyrkande om att straffskalan för köp av sexuella tjänster borde likställas med den för sexuellt utnyttjande. Utskottet konstaterade att Utredningen om utvärderingen av förbudet mot köp av sexuell tjänst (SOU 2010:49) föreslagit att straffminimum för köp av sexuell tjänst skulle höjas från fängelse i sex månader till fängelse i ett år. Beredningen av utredningsbetänkandet inom Regeringskansliet borde dock inte föregripas. Motionsyrkandet avstyrktes. I samma betänkande behandlade utskottet ett motionsyrkande om att brottet bör likställas med våldtäkt i de fall sexköpet rör en person som fallit offer för människohandel. Utskottet anförde (s. 58 f.) att det inte var berett att föreslå att köp av sexuell tjänst, där den som säljer tjänsten fallit offer för människohandel, utan vidare bör likställas med våldtäkt. Huruvida det rör sig om våldtäkt fick enligt utskottet bedömas utifrån vad som förevarit i varje enskilt fall. Motionsyrkandet avstyrktes.

I betänkande 2010/11:JuU8 behandlade utskottet även motionsyrkanden med samma lydelse som de nu aktuella om att utnyttjande av barn för sexuell posering via internet ska betraktas som grovt med hänsyn till den stora spridningen och till att de personer som ansluter kunder till direkt-sända sexshower via webbkameror ägnar sig åt en ny form av koppleri som bör lagföras därefter. Utskottet anförde (s. 58 f.) att frågan om vad som ska utgöra grovt brott när det gäller utnyttjande av barn för sexuell posering och vilka handlingar som ska bedömas som koppleri i första hand bör lösas inom rättstillämpningen. Riksdagen borde inte ta något initiativ. Motionsyrkandena avstyrktes.

I betänkande 2010/11:JuU8 behandlade utskottet dessutom ett motionsyrkande med samma lydelse som 2011/12:Ju318 (KD) yrkande 5 och 2012/13:Ju235 (KD) yrkande 5 om att Sverige med kraft bör verka inom EU för att köp av sexuella tjänster bör kriminaliseras. Utskottet konstaterade (s. 58 f.) med tillfredsställelse att Sverige inom EU tagit upp frågan om att stävja sexköp och att det pågick ett aktivt arbete vid Svenska institutet med information om det svenska arbetet med att förebygga prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Något tillkännagivande till regeringen med anledning av motionsyrkandet var därför inte nödvändigt. Yrkandet avstyrktes.

Utskottet har tidigare behandlat motionsyrkanden motsvarande det som nu är aktuellt i motion 2011/12:Ju368 (KD), senast våren 2006 (bet. 2005/06:JuU22 s. 41 f.). Utskottet hade då ingen annan uppfattning än när det absoluta förbudet mot sexuella handlingar mellan lärare och elev avskaffades, dvs. att straffvärda fall omfattas av bestämmelsen i 6 kap. 3 § brottsbalken. Utskottet avstyrkte motionsyrkandet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet är alltjämt av uppfattningen att brottet köp av sexuell tjänst inte ska undantas från kravet på dubbel straffbarhet. Motionerna 2011/12:Ju335 (V), 2011/12:Ju359 (S) yrkande 26, 2012/13:Ju373 (S) yrkande 37 och 2012/13:So267 (V) yrkande 23 bör därför avslås.

Huruvida den som utnyttjats i prostitution ska vara berättigad till skadestånd får som utskottet tidigare uttalat avgöras från fall till fall. Utskottet vill dock på nytt erinra om att möjligheten att föra talan om skadestånd inte nödvändigtvis är begränsad till den som har ställning som målsägande. Något tillkännagivande till regeringen bör därför inte göras med anledning av motionerna 2011/12:Ju359 (S) yrkande 27 och 2012/13:Ju373 (S) yrkande 38. Motionsyrkandena bör avslås.

Straffmaximum för köp av sexuell tjänst höjdes den 1 juli 2011 från fängelse i sex månader till fängelse i ett år. Utskottet anser inte att det finns skäl för en ytterligare höjning av straffmaximum. Utskottet är alltjämt av uppfattningen att det inte är berett att föreslå att köp av sexuell tjänst, där den som säljer tjänsten fallit offer för människohandel, utan vidare bör likställas med våldtäkt. Huruvida det rör sig om våldtäkt får bedömas utifrån vad som förevarit i varje enskilt fall. Motionerna 2011/12:Ju318 (KD) yrkandena 1 och 2 samt 2012/13:Ju235 (KD) yrkandena 1 och 2 avstyrks.

Utskottet är alltjämt av uppfattningen att frågan om vad som ska utgöra grovt brott när det gäller utnyttjande av barn för sexuell posering och vilka handlingar som ska bedömas som koppleri i första hand bör lösas inom rättstillämpningen. Något initiativ bör därför inte tas med anledning av motionerna 2011/12:Ju318 (KD) yrkandena 3 och 4 samt 2012/13:Ju235 (KD) yrkandena 3 och 4. Motionerna bör avslås.

Utskottet noterar med tillfredsställelse att Sverige på olika sätt och i olika internationella sammanhang sprider kunskap om lagstiftningen om köp av sexuell tjänst och om de positiva effekter som förbudet bedömts ha för arbetet med att förebygga och bekämpa prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Mot denna bakgrund är något tillkännagivande med anledning av vad som anförs i motionerna 2012/13:Ju373 (S) yrkande 36, 2011/12:Ju318 (KD) yrkande 5 och 2012/13:Ju235 (KD) yrkande 5 inte nödvändigt. Motionerna bör avslås.

Utskottet är inte berett att ställa sig bakom förslaget i motion 2012/13:Ju394 (SD) att även försäljning av sexuella tjänster ska utgöra en straffbar handling. Motionen bör avslås.

Utskottet anser att 6 kap. 3 § brottsbalken på ett lämpligt sätt reglerar vilka fall av sexuella situationer mellan lärare och elev som är straffbara. Utskottet är således inte berett att föreslå att det absoluta förbudet mot sexuella handlingar mellan lärare och elev ska återinföras. Motion 2011/12:Ju368 (KD) avstyrks.

I motion 2012/13:Ju358 (KD) yrkande 1 efterfrågas en interdepartemental arbetsgrupp mot barnsexhandel. Utskottet, som delar motionärernas uppfattning att arbetet mot barnsexhandel är viktigt, konstaterar att det inom Regeringskansliet finns en funktion för samordning av frågor som rör FN:s barnkonvention, den s.k. barnkonventionssamordningen som är organisatoriskt placerad i Socialdepartementet. Vidare har Socialdepartementet ett samordningsansvar inom Regeringskansliet för frågor som rör sexuell exploatering av barn. Mot denna bakgrund anser utskottet att något initiativ med anledning av motionsyrkandet inte är nödvändigt. Yrkandet bör avslås.

Den nationella handlingsplan mot kommersiell sexuell exploatering av barn som upprättats inom Regeringskansliet kommer att bli föremål för en översyn. Denna översyn får i någon mån anses tillgodose vad som efterfrågas i motion 2012/13:Ju358 (KD) yrkande 2. Motionsyrkandet bör avslås.

Utskottet noterar att Sverige i september 2012 i en rapport till FN:s barnrättskommitté har redovisat insatser som har vidtagits för att stärka barnets rättigheter, bl.a. utifrån det fakultativa protokollet om försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi. Utskottet anser mot denna bakgrund att något tillkännagivande från riksdagens sida inte är nödvändigt med anledning av motion 2012/13:Ju358 (KD) yrkande 4. Yrkandet bör avslås.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Ett förstärkt straffrättsligt skydd mot våldtäkt och sexuellt tvång, punkt 1 (MP)

av Maria Ferm (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar reservantens förslag i bilaga 3 till lag om ändring i brottsbalken. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2011/12:Ju400 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) och 2012/13:Ju18 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) yrkande 1 och avslår proposition 2012/13:111 punkt 1 i denna del och motionerna 2012/13:Ju16 av Lena Olsson m.fl. (V) och 2012/13:Ju249 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 35.

Ställningstagande

Jag föreslår i första hand att ett samtyckeskrav införs genom en förändring i 6 kap. 1 § brottsbalken så att det blir brottsligt att företa en sexuell handling mot eller utverka en sexuell handling av en person som inte frivilligt deltar i denna. Brottet ska betecknas som sexuellt utnyttjande. Om våld eller hot används som medel för att utföra handlingen eller om handlingen medför skada (vid olika former av mycket våldsamt sex) ska dessutom det eller de straffbud som redan finns i brottsbalken och som reglerar våld eller hot tillämpas. Straff utdöms gemensamt, enligt gällande straffrättsliga principer, och den sammanlagda brottsligheten ska då rubriceras våldtäkt. Miljöpartiets förslag finns utvecklat i boken Samtyckesutredningen – lagskydd för den sexuella integriteten av professor emerita i straffrätt Madeleine Leijonhufvud (2008), i motion 2008/09:Ju426 Införande av samtyckeskravet och i motion 2011/12:Ju400 Införande av samtyckeskravet. Det framgår också av propositionen att tunga remissinstanser som Brottsoffermyndigheten, Barnombudsmannen, Länsstyrelsen i Stockholms län, Västerbottens läns landsting, Nationellt centrum för kvinnofrid vid Uppsala universitet, Amnesty International Sverige, Ecpat Sverige, Fredrika Bremerförbundet, Bris, Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (Roks), Sveriges kvinnolobby och Unicef Sverige förordar en ren samtyckesreglering.

Regeringens motivering till att inte införa vare sig en ren samtyckeslagstiftning eller utredningens förslag om en utvidgning av den nuvarande bestämmelsen är baserad på invändningar kring bevis och tillämpning av samtyckesbestämmelsen. Jag anser inte att dessa invändningar är tillräckliga för att motivera att ett samtyckeskrav inte införs. Tvärtom är det viktigt att markera var gränsen för den personliga, sexuella integriteten går. Det går att jämföra med införandet av förbudet mot barnaga, som fick en oerhört stark normerande verkan mot seden att slå barn och dessutom stärkte barns självkänsla i och med vetskapen om att aga inte är tillåten. På samma sätt skulle ett krav på samtycke för sexuella handlingar fungera i normativt syfte. Det är hög tid att lägga ansvaret där det bör ligga – på förövaren, inte på offret. Det bör tillhöra en förfluten tid att diskutera huruvida kvinnor bör begränsa sina fria val att gå ut på kvällen, dricka alkohol eller klä sig utmanande. En tydlig lagstiftning som betonar ömsesidigheten skulle tydliggöra gränserna och underlätta det förebyggande och attitydpåverkande arbetet.

Riksdagen bör mot bakgrund av vad som anförts ovan anta det förslag till lag om ändring i brottsbalken som framgår av bilaga 3.

2. Ett förstärkt straffrättsligt skydd mot våldtäkt och sexuell tvång, punkt 1 (V)

av Marianne Berg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar 6 kap. 1 § regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken och tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen proposition 2012/13:111 punkt 1 i denna del och motionerna

2012/13:Ju16 av Lena Olsson m.fl. (V) och

2012/13:Ju249 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 35 och avslår motionerna

2011/12:Ju400 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) och

2012/13:Ju18 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) yrkande 1.

Ställningstagande

Jag anser att de förslag som lämnas i propositionen i vissa delar är bra och att de därför kan godtas tills vidare.

Jag anser dock att det framöver behövs ett rejält omtag vad gäller lagstiftningen om våldtäkt och sexualbrott för att komma till rätta med hur offren hanteras i domstolarna i dag. Man kan konstatera en tröghet inom

det svenska rättsväsendet och i allmänna attityder kring våldtäkter. Det är nu dags att vända på utvecklingen och införa krav på att det bara är sex som en person samtycker till som är lagligt.

Rätten att bestämma över sin egen kropp är inte förhandlingsbar. För att få ett slut på våldtäkter och den förlegade synen på kvinnors rätt till sina kroppar måste lagstiftningen utgå från att sex bygger på frivilligt deltagande och samtycke. Tvång som grund för straffansvar för våldtäkt bör därför ersättas med en samtyckesreglering. Den nuvarande regleringen av sexualbrott är föråldrad och överensstämmer inte med ett demokratiskt samhälles värderingar där individens rätt att bestämma över sin sexualitet och kroppsliga integritet värnas. Jag anser därför att regeringen bör återkomma med förslag till riksdagen i enlighet med det alternativa lagförslag som framlades av Sexualbrottsutredningen i bilaga 3 i SOU 2010:71.

3. Sexualbrottsutredningens förslag till ny samtyckesbaserad bestämmelse, punkt 2 (MP)

av Maria Ferm (MP).

– Vid avslag på reservation 1 –

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar reservantens förslag i bilaga 4 till lag om ändring i brottsbalken. Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:Ju18 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) yrkande 2.

Ställningstagande

Jag föreslår i andra hand att 2008 års sexualbrottsutrednings förslag om ändring i 6 kap. 3 § och införande av brottet sexuellt övergrepp ska genomföras. Utredningens förslag är väl balanserat mellan olika intressen och tillstyrks av en rad remissinstanser. Utredningen föreslår alltså inte en ren samtyckesreglering, utan föreslår i stället att strukturen i den nuvarande regleringen av de mer kvalificerade sexuella kränkningarna av vuxna behålls men att lagstiftningen kompletteras. Brotten våldtäkt och sexuellt tvång ska enligt det förslag som utredningen lägger fram även framöver utgå från medel (tvång) och omständigheter (utnyttjande).

Riksdagen bör mot bakgrund av vad som anförts ovan anta det förslag till lag om ändring i brottsbalken som framgår av bilaga 4.

4. Höjt straffminimum för grovt sexuellt övergrepp mot barn, punkt 3 (MP, V)

av Maria Ferm (MP) och Marianne Berg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar 6 kap. 6 § regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken och tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen proposition 2012/13:111 punkt 1 i denna del och motion

2012/13:Ju18 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) yrkande 3.

Ställningstagande

Vi anser att det är bra att tillämpningsområdet för grovt sexuellt övergrepp mot barn utvidgas. När det gäller förslaget om att höja straffminimum för samma brott från fängelse i sex månader till fängelse i ett år vill vi följa utvecklingen så att inte konsekvensen blir att färre fall på grund av den tvekan att döma för brottet som kan tänkas uppstå som en följd av det högre minimistraffet. Vi anser därför att det behövs en särskild uppföljning av lagstiftningen och dess effekter. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5. Preskriptionstider för sexualbrott mot barn, punkt 4 (S, SD)

av Morgan Johansson (S), Christer Adelsbo (S), Elin Lundgren (S), Arhe Hamednaca (S), Richard Jomshof (SD) och Annika Duån (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i 35 kap. 4 § brottsbalken och tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen proposition 2012/13:111 punkt 1 i denna del och motionerna

2011/12:Ju359 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 28 och

2012/13:Ju373 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 39.

Ställningstagande

Många barn utsätts för grova övergrepp som skadar dem för resten av livet. Det kan dröja långt in i vuxen ålder innan man orkar, vågar eller får möjlighet att bearbeta händelserna och vill anmäla dem. Har man varit utsatt för den här typen av övergrepp är det viktigt att det finns en möjlighet att få upprättelse, även om det har gått lång tid. Har man begått grova

övergrepp mot ett barn ska man också kunna fällas för detta, även om det har gått lång tid. Vi ser därför positivt på att preskriptionstiderna nu föreslås bli förlängda för vissa sexualbrott mot barn. Vi vill dock att regeringen ska låta utreda om preskriptionstiden för sexualbrott och andra allvarliga övergrepp mot barn kan tas bort helt.

6. Utökad registerkontroll m.m., punkt 7 (SD)

av Richard Jomshof (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2012/13:Ju15 av Richard Jomshof (SD) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Jag välkomnar att lagstiftningen mot sexualbrottslighet skärps. Jag delar dock inte regeringens uppfattning i frågan rörande registerkontroller och anställningar av dömda för sexualbrott (avsnitt 8.2.2 i propositionen).

Jag anser att det bör vara en självklarhet att alla som kontinuerligt arbetar med barn kontrolleras för sexualbrottslighet vid anställningsförfaranden. Jag anser därför, i enlighet med Ecpats yttrande, att detta ska göras obligatoriskt för alla sådana yrkesgrupper så att detta även omfattar exempelvis vård- och omsorgspersonal.

Vidare anser jag att en person som dömts för tidigare sexualbrottslighet mot barn – barnpornografi inbegripet – eller för allvarlig sexualbrottslighet mot vuxna aldrig ska få arbeta med barn. Det bör därför införas ett förbud för arbetsgivare att anställa sådana personer till yrken som innebär kontinuerlig kontakt med barn. När det gäller allvarlig sexualbrottslighet som riktar sig mot vuxna bör regeringen återkomma med ett förslag som drar gränsen vid exempelvis sexuellt ofredande. Vid brott som endast rör sexuellt ofredande bör det även fortsättningsvis vara upp till arbetsgivaren att bedöma huruvida den jobsökande är lämplig att anställa eller inte.

7. Rimlig tillämpning av åldersgränser, punkt 9 (MP, V)

av Maria Ferm (MP) och Marianne Berg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:Ju18 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) yrkande 4.

Ställningstagande

Vi delar den oro som RFSU lyfter fram i sitt remissvar när det gäller tolkningen av straffrihetsbestämmelsen i 6 kap. 14 brottsbalken. Införandet av bestämmelsen i samband med 2005 års sexualbrottsreform har lett till osäkerhet för t.ex. ungdomsmottagningar i dessas kontakter med ungdomar under 15 år. Detta lär ha lett till att vissa mottagningar krävt intyg från vårdnadshavare och att andra inte tillhandahållit preventivmedel för ungdomar under 15 år.

Vi anser vidare att en gärningsman som har sexuellt umgänge med en 14-åring inte ska frias på grund av att han inte kände till offrets ålder eller för att offret såg äldre ut. Däremot anser vi inte att unga ska straffas för ömsesidigt frivilligt sex.

8. Granskningskommission för våldtäktsärenden, punkt 11 (S, SD, V)

av Morgan Johansson (S), Christer Adelsbo (S), Elin Lundgren (S), Arhe Hamednaca (S), Richard Jomshof (SD), Marianne Berg (V) och Annika Duån (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2012/13:Ju17 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 2 och

2012/13:Ju373 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 34.

Ställningstagande

Det totala antalet anmälda våldtäkter har tredubblats sedan 2000. Till viss del beror det på lagändringar och/eller på att anmälningsbenägenheten har ökat. Det kan dock inte uteslutas att det har skett en ökning av det faktiska antalet våldtäkter. Samtidigt visar statistiken att påfallande få våldtäktsanmälningar leder till åtal. Enligt en rapport från Amnesty International, Fallet nedlagt – Våldtäkt och mänskliga rättigheter i de nordiska länderna (2008), särbehandlas våldtäktsutredningar i förhållande till andra utredningar. Vi menar i likhet med vad som framförs i rapporten att det behövs mer kunskap om varför så få våldtäktsanmälningar leder till åtal. Ett annat exempel kommer från en undersökning som TV4 gjorde 2011. Av de ca 3 000 våldtäktsanmälningar som gjordes i Stockholm, Göteborg och Malmö 2010, ledde endast 600 till åtal. Amnesty International föreslår att en granskningskommission tillsätts för att få mer kunskap om proble-

met och komma till rätta med eventuella brister i förundersökningar. Vi stöder detta förslag och menar att regeringen bör tillsätta en sådan granskningskommission.

9. Målsägandebiträden, punkt 12 (S, V)

av Morgan Johansson (S), Christer Adelsbo (S), Elin Lundgren (S), Arhe Hamednaca (S), Marianne Berg (V) och Annika Duàn (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2012/13:Ju17 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 1 och

2012/13:Ju373 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 47.

Ställningstagande

För att stärka kvinnorna i anmälningsprocessen och ytterligare förbättra tryggheten bör målsägandebiträden tillåtas komma in tidigare i processen. Vi anser att en målsägande därför bör ha rätt till ett målsägandebiträde redan när brottsanmälan sker. Det stöd och den hjälp ett målsägandebiträde kan ge betyder mycket för den som utsatts för våld eller sexualiserat våld och ofta befinner sig i en traumatiserad situation. Att få ett målsägandebiträde tidigt i processen kan även innebära ökade möjligheter att få bättre kvalitet i förundersökningen.

10. Synnerligen grov våldtäkt, punkt 13 (S, SD)

av Morgan Johansson (S), Christer Adelsbo (S), Elin Lundgren (S), Arhe Hamednaca (S), Richard Jomshof (SD) och Annika Duàn (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2011/12:Ju359 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 23 och

2012/13:Ju373 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 33.

Ställningstagande

Vi anser att det finns anledning att markera tydligare att våldtäkt är ett av de allra allvarligaste brotten. Därför bör det införas en ny brottsrubricering, synnerligen grov våldtäkt, med en särskilt sträng straffskala. Straffet

skulle kunna vara sex till tio års fängelse. Rubriceringen synnerligen grov våldtäkt bör främst komma i fråga för de fall som tidigare har rubricerats som grov våldtäkt och som har ett synnerligen högt straffvärde, t.ex. då synnerligen grovt våld använts, lidandet varit synnerligen stort, våldtäkten skett under ett utdraget tidsförlopp, det rört sig om flera våldtäktsmän eller den person som har våldtagits har begränsade möjligheter att försvara sig, t.ex. när offret är ett barn. Grov våldtäkt skulle då omfatta färre brott och därigenom skulle straffskalan kunna utnyttjas bättre.

11. Skärpta straff för trafficking, punkt 14 (SD)

av Richard Jomshof (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2011/12:Ju408 av Erik Almqvist och Kent Ekeröth (båda SD) yrkande 1 och 2012/13:Ju396 av Erik Almqvist och Kent Ekeröth (båda SD) yrkande 1.

Ställningstagande

Varje år tas tusentals barn, kvinnor och män från sina hem. De kidnappas, lockas med pengar och med löften om en framtid. De tror sig ha kommit till en bättre del av världen, där de kan få ett jobb, vård och vara en del av ett samhälle, som de inte fått möjligheten till innan. I stället för dessa ljusa och ljuva framtidsdrömmar möts dessa individer av den organiserade brottsligheten, de blir en handelsvara. Prostitution, bordellverksamhet, organförsäljning, slavarbete, giftermål, tvångsarbete, bedrägeri, kriminalitet blir en del av verkligheten. Denna organiserade verksamhet finns i varje land, och det är i dag väldigt svårt att gripa dem som ligger bakom verksamheten.

FN beräknar att kriminella nätverk tjänar ca 7 miljarder dollar varje år på trafficking. Det innebär att trafficking i dag kan anses vara världens tredje största form av organiserad brottslighet, efter narkotika och vapen.

De som bedriver denna verksamhet blir allt skickligare och mer erfarna. Brottsligheten kommer inte att minska i omfattning, därför kommer heller inte behovet av resurser för att ta hand om de utsatta att minska. Polisen behöver utökade resurser, men framför allt måste straffen skärpas.

12. Koppleri och människohandel, punkt 15 (S, V)

av Morgan Johansson (S), Christer Adelsbo (S), Elin Lundgren (S), Arhe Hamednaca (S), Marianne Berg (V) och Annika Duàn (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2011/12:Ju269 av Eva-Lena Jansson och Matilda Ernkrans (båda S),

2011/12:Ju359 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 25 och

2012/13:Ju373 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 35.

Ställningstagande

All människohandel är avskyvärd. Varje köp av någons kropp bygger på en exploatering och ett utnyttjande av dennes utsatthet. Mer än en miljon kvinnor och barn säljs varje år som sexslavar till Europa. Sexslavhandel är inte bara oerhört inkomstbringande utan även mer riskfritt än både vapen- och droghandel. Dessutom kan ”varan” eller offret återanvändas om och om igen. Vi vill gå ytterligare ett steg för att bekämpa människohandel och prostitution i Sverige. Vi anser att tiden är mogen för att slopa brottet koppleri och i stället kalla detta brott för dess rätta namn, nämligen människohandel. Vi får med ett nytt människohandelsbrott ett brott med ett högre straffvärde än för koppleri och en lagstiftning som ligger i takt med verkligheten och samhällets utveckling.

En sådan ny brottsrubricering skulle också öka skyddet för brottsoffret. Koppleri är nämligen ett brott mot staten, medan människohandel är ett brott mot person. Skulle de som i dag döms för koppleri i stället dömas för människohandel innebär det att brottsoffret får ökade möjlighet till upprättelse och skadestånd. Dessutom har människohandel ett betydligt högre straffvärde, vilket vore mer överensstämmande med brottets art.

13. Dubbel straffbarhet, punkt 18 (S, MP, V)

av Morgan Johansson (S), Christer Adelsbo (S), Elin Lundgren (S), Arhe Hamednaca (S), Maria Ferm (MP), Marianne Berg (V) och Annika Duàn (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2011/12:Ju335 av Lena Olsson m.fl. (V),

2011/12:Ju359 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 26,
2012/13:Ju373 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 37 och
2012/13:So267 av Eva Olofsson m.fl. (V) yrkande 23.

Ställningstagande

Den utvärdering som nyligen skett av sexköpslagen visar att förbudet mot köp av sexuell tjänst har haft effekt och utgjort ett viktigt redskap för att förebygga och bekämpa prostitution och människohandel. Förbudet har såväl avskräckande effekt som normerande verkan. Internationella studier visar även att det är vanligt med hot, misshandel och våldtäkter i samband med prostitution. I stort sett alla som prostituerar sig vill lämna prostitutionen om de har andra försörjningsalternativ. Nu är det hög tid att ta ytterligare ett steg framåt. Vi anser därför att även svenskar som köper sex utomlands bör kunna lagföras för detta i Sverige. Vi anser följaktligen att kravet på dubbel straffbarhet vid köp av sexuell tjänst bör tas bort. Detta har gjorts i Norge. Regeringen bör återkomma med ett sådant lagförslag snarast.

14. Skadestånd vid köp av sexuell tjänst, punkt 19 (S)

av Morgan Johansson (S), Christer Adelsbo (S), Elin Lundgren (S),
Arhe Hamednaca (S) och Annika Duån (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2011/12:Ju359 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 27 och

2012/13:Ju373 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 38.

Ställningstagande

Vi vill införa en rätt till skadestånd för dem som är offer för köp av sexuell tjänst. Detta är viktigt bl.a. för offrets möjligheter att få upprättelse.

15. Arbetet mot köp av sexuell tjänst inom EU m.m., punkt 22 (S, V)

av Morgan Johansson (S), Christer Adelsbo (S), Elin Lundgren (S),
Arhe Hamednaca (S), Marianne Berg (V) och Annika Duån (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:Ju373 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 36 och bifaller delvis motionerna

2011/12:Ju318 av Annelie Enochson och Tuve Skånberg (båda KD) yrkande 5 och

2012/13:Ju235 av Annelie Enochson och Tuve Skånberg (båda KD) yrkande 5.

Ställningstagande

Den svenska lagstiftningen mot köp av sexuell tjänst har uppmärksammats internationellt. Inte minst för att fler länder har sett den tydliga kopplingen mellan prostitution och människohandel. Att kunna bekämpa människohandel för sexuella ändamål på ett effektivt sätt kräver även ett tydligt avståndstagande från prostitution. Den utvärdering som skett av förbudet mot köp av sexuell tjänst visar att förbudet har haft avsedd effekt och utgör ett viktigt instrument för att förebygga och bekämpa prostitution och människohandel för sexuella ändamål. I utvärderingen pekas det på att det för polisen är uppenbart att förbudet mot köp av sexuell tjänst fungerar som en barriär för människohandlare och kopplare som överväger att etablera sig i Sverige. Kriminaliseringen av sexköp har vidare inneburit att andelen män som uppger att de vid något tillfälle köpt sex minskat. Vi anser därför att regeringen måste ta initiativ, både inom EU och internationellt, för att driva på fler länder att anamma den svenska sexköpslagen.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2012/13:111 En skärpt sexualbrottslagstiftning:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken.
2. Riksdagen godkänner Europarådets konvention den 25 oktober 2007 om skydd för barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp.
3. Riksdagen godkänner en förklaring enligt artikel 20.3 i konventionen av innebörden att Sverige förbehåller sig rätten att inte tillämpa artikel 20.1.a och e beträffande framställning och innehav av pornografiskt material där barn, som uppnått åldern för sexuell självbestämmande, deltar och där dessa bilder framställts och innehas av dem med deras samtycke och enbart för deras privata bruk.
4. Riksdagen godkänner en förklaring enligt artikel 24.3 i konventionen av innebörden att Sverige förbehåller sig rätten att inte kriminalisera försök till gärningar som avses i artikel 22 och 23 om barns bevitnande av sexuella övergrepp eller sexuella handlingar respektive om kontaktsökning med barn i sexuellt syfte.

Följdmotionerna

2012/13:Ju15 av Richard Jomshof (SD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att alla jobbsökande till samtliga yrken inom vilka man kontinuerligt arbetar med barn obligatoriskt ska registerkontrolleras för tidigare sexualbrottsbelastningar.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att samtliga arbetssökande som har dömts för sexualbrott mot barn eller för allvarliga sexualbrott mot vuxna alltid ska nekas anställning i yrken inom vilka man kontinuerligt handskas med barn.

2012/13:Ju16 av Lena Olsson m.fl. (V):

Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med ett förslag i enlighet med det alternativa lagförslag som 2008 års sexualbrottsutredning lade fram i bilaga 3 i sitt betänkande.

2012/13:Ju17 av Morgan Johansson m.fl. (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ett målsägandebiträde bör komma in i processen redan när anmälan görs.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en granskningskommission för att få mer kunskap om varför så få våldtäktsanmälningar leder till åtal.

2012/13:Ju18 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP):

1. Riksdagen beslutar i första hand om ändring av 6 kap. 1 § och 15 § brottsbalken i enlighet med vad som framgår under rubriken Miljöpartiets lagförslag, under avsnittet Införande av samtyckeskrav.
2. Riksdagen beslutar i andra hand om införande av brottet sexuellt övergrepp i 6 kap. 3 § brottsbalken i enlighet med förslaget i betänkandet Sexualbrottslagstiftningen – utvärdering och reformförslag (SOU 2010:71).
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en höjning av straffminimum ska följas upp.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om tillämpningen av åldersregler.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2011

2011/12:Ju224 av Hillevi Larsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ändra lagen så att den vuxne får ett strikt ansvar att ta reda på barnets ålder innan sexuellt umgänge sker.

2011/12:Ju269 av Eva-Lena Jansson och Matilda Ernkrans (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om brottet koppleri och brottet människohandel.

2011/12:Ju318 av Annelie Enochson och Tuve Skånberg (båda KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att straffskalan för köp av sexuella tjänster bör likställas med sexuellt utnyttjande.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att i de fall som sexköpet rör en människa som fallit offer för människohandel bör brottet likställas med våldtäkt.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utnyttjande av barn för sexuell posering via internet ska med hänsyn tagen till den stora spridningen anses grov och att minimistrafvet bör höjas från böter till fängelse.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att personer som tjänar pengar på sajter som ansluter kunder till direktsända sexshower via webbkameror är en ny form av koppleri och ska lagföras därefter.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att öka trycket inom EU för att straffbelägga köp av sexuella tjänster i EU:s ramlagstiftning mot människohandel.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kravet på ”otillbörliga medel” slopas även för vuxna över 18 år, eftersom människohandel annars kan justeras till koppleri.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge tull och polis ökade befogenheter för spaning, ingripande, utredning och straffåtgärder i kampen mot människohandel.

2011/12:Ju331 av Carina Ohlsson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av lagstiftningen för att stärka minderårigas skydd i sexlivet.

2011/12:Ju335 av Lena Olsson m.fl. (V):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra det straffbart att köpa sex utomlands.

2011/12:Ju359 av Morgan Johansson m.fl. (S):

23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa ett nytt brott för våldtäkt – synnerligen grov våldtäkt.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra om koppleribrottet till människohandelsbrott.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ta bort kravet på dubbel straffbarhet vid sexköp utomlands.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa skadestånd vid sexköp.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda ett avskaffande av preskriptionstiden för sexualbrott och andra grova brott mot barn.

2011/12:Ju368 av Tuve Skånberg (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att återinföra ett generellt förbud för lärare att ha sexuellt umgänge med underåriga elever i åldern 15–18 år.

2011/12:Ju400 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP):

Riksdagen beslutar om ändring av 6 kap. 1 § och 15 § brottsbalken i enlighet med vad som framgår av motionen.

2011/12:Ju408 av Erik Almqvist och Kent Ekeröth (båda SD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skärpa straffen för trafficking.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2012

2012/13:Ju235 av Annelie Enochson och Tuve Skånberg (båda KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att straffskalan för köp av sexuella tjänster bör likställas med sexuellt utnyttjande.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att i de fall som sexköpet rör en person som fallit offer för människohandel bör brottet likställas med våldtäkt.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utnyttjande av barn för sexuell posering via internet ska, med hänsyn tagen till den stora spridningen, anses som ett grovt brott och minimistraffet ska höjas från böter till fängelse.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att fenomenet med sajter som ansluter kunder till direktsända sexshower via webbkameror och som någon tjänar pengar på är en ny form av koppleri och ska lagföras därefter.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att öka trycket inom EU för att straffbelägga köp av sexuella tjänster i EU:s ramlagstiftning mot människohandel.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kravet på ”otillbörliga medel” bör slopas även för vuxna över 18 år eftersom människohandel annars kan justeras till koppleri.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge polis och tull ökade befogenheter i kampen mot människohandel.

2012/13:Ju249 av Maria Ferm m.fl. (MP):

35. Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med ett förslag om införande av ett samtyckeskrav i sexualbrottslagstiftningen på det sätt som anges i motionen.

2012/13:Ju358 av Désirée Pethrus och Irene Oskarsson (båda KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör se över möjligheten att inrätta en interdepartemental arbetsgrupp mot barnsexhandel.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör initiera en kartläggning av omfattningen av kommersiell sexuell exploatering av barn, inklusive förövare och organisatörerna bakom handeln.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör undersöka möjligheten att skärpa lagstiftningen mot kommersiell sexuell exploatering av barn i enlighet med FN:s barnrättskommittés rekommendationer.

2012/13:Ju373 av Morgan Johansson m.fl. (S):

33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en särskilt sträng straffskala för brottet våldtäkt – synnerligen grov våldtäkt.
34. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en granskningskommission för våldtäktsärenden.
35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra om koppleribrottet till människohandel.
36. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att få fler länder att anamma den svenska sexköpslagen.
37. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ta bort kravet på dubbel straffbarhet vid sexköp utomlands.
38. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa skadestånd för dem som utsatts för sexköp.
39. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda ett avskaffande av preskriptionstiden för sexualbrott och andra grova brott mot barn.
47. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över om målsägandebiträden kan komma in tidigare i processen, redan när brottsanmälan sker.

2012/13:Ju374 av Carina Ohlsson m.fl. (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av lagstiftningen för att stärka minderårigas skydd i sexlivet när det gäller barn mellan 15 och 18 år.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Europarådets konvention om skydd för barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp bör ratificeras.

2012/13:Ju394 av Margareta Larsson och Julia Kronlid (båda SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att handel med sexuella tjänster ska kriminaliseras.

2012/13:Ju396 av Erik Almqvist och Kent Ekeröth (båda SD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skärpa straffen för trafficking.

2012/13:Ju407 av Carina Hägg (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ratificering av Europarådets konvention om skydd för barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp.

2012/13:So267 av Eva Olofsson m.fl. (V):

23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra det straffbart att köpa sex utomlands.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 2 §, 6 kap. 1, 4 och 6 §§ samt 35 kap. 4 § brottsbalken ska ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***2 kap.**
2 §¹

För brott som begåtts utom riket döms efter svensk lag och vid svensk domstol, om brottet begåtts

1. av svensk medborgare eller av utlänning med hemvist i Sverige,
2. av utlänning utan hemvist i Sverige, som efter brottet blivit svensk medborgare eller tagit hemvist här i riket eller som är dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare och finns här, eller
3. av annan utlänning som finns här i riket och på brottet enligt svensk lag kan följa fängelse i mer än sex månader.

Första stycket gäller inte, om gärningen är fri från ansvar enligt lagen på gärningsorten eller om den begåtts inom område som inte tillhör någon stat enligt svensk lag svårare straff än böter inte kan följa på gärningen.

I fall som avses i denna paragraf får inte dömas till påföljd som är att anse som strängare än det svåraste straff som är föreskrivet för brottet enligt lagen på gärningsorten.

De inskränkningar av svensk domsrätt som anges i andra och tredje styckena gäller inte för brott som avses i 6 kap. 1–6 §§, 8 § tredje stycket och 12 § eller försök till sådana brott, om brottet begåtts mot en person som inte fyllt arton år. Inte heller gäller inskränkningarna för brott som avses i 4 kap. 1 a § eller 16 kap. 10 a § första stycket 1 och femte stycket eller försök till sådana brott.

De inskränkningar av svensk domsrätt som anges i andra och tredje styckena gäller inte för brott som avses i 6 kap. 1–6, 8, 9 och 12 §§ eller försök till sådana brott, om brottet begåtts mot en person som inte fyllt arton år. Inte heller gäller inskränkningarna för brott som avses i 4 kap. 1 a § eller 16 kap. 10 a § första stycket 1 och femte stycket eller försök till sådana brott.

6 kap.
1 §²

Den som genom misshandel eller annars med våld eller genom hot om brottslig gärning tvingar en person till samlag eller till att företa eller tåla en annan sexuell

Den som genom misshandel eller annars med våld eller genom hot om brottslig gärning tvingar en person till samlag eller till att företa eller tåla en annan sexuell

¹ Senaste lydelse 2010:399.

² Senaste lydelse 2005:90.

handling som med hänsyn till kränkningens *art och omständigheterna i övrigt* är jämförlig med samlag, döms för våldtäkt till fängelse i lägst två och högst sex år.

Detsamma gäller den som med en person genomför ett samlag eller en sexuell handling som enligt första stycket är jämförlig med samlag genom att otillbörligt utnyttja att personen på grund av medvetlöshet, sömn, berusning eller annan drogpåverkan, sjukdom, kroppsskada eller psykisk störning eller annars med hänsyn till omständigheterna befinner sig i *ett hjälplöst tillstånd*.

Är ett brott som avses i första eller andra stycket med hänsyn till omständigheterna vid brottet att anse som mindre grovt, döms för våldtäkt till fängelse i högst fyra år.

Är brott som avses i första eller andra stycket att anse som grovt, döms för *grov våldtäkt* till fängelse i lägst fyra och högst tio år. Vid bedömning av om brottet är grovt *skall* särskilt beaktas, om våldet eller hotet varit av särskilt allvarlig art eller om fler än en förgripit sig på offret eller på annat sätt deltagit i övergreppet eller om gärningsmannen med hänsyn till tillvägagångssättet eller annars visat särskild hänsynslöshet eller råhet.

Den som har samlag med ett barn under femton år eller som med ett sådant barn genomför en annan sexuell handling som med hänsyn till kränkningens *art och omständigheterna i övrigt* är jämförlig med samlag, döms för våldtäkt mot barn till fängelse i lägst två och högst sex år.

Detsamma gäller den som begår en gärning som avses i första stycket mot ett barn som fyllt fem-

handling som med hänsyn till kränkningens *allvar* är jämförlig med samlag, döms för våldtäkt till fängelse i lägst två och högst sex år.

Detsamma gäller den som med en person genomför ett samlag eller en sexuell handling som enligt första stycket är jämförlig med samlag genom att otillbörligt utnyttja att personen på grund av medvetlöshet, sömn, *allvarlig rädsla*, berusning eller annan drogpåverkan, sjukdom, kroppsskada eller psykisk störning eller annars med hänsyn till omständigheterna befinner sig i *en särskilt utsatt situation*.

Är brott som avses i första eller andra stycket att anse som grovt, döms för *grov våldtäkt* till fängelse i lägst fyra och högst tio år. Vid bedömning av om brottet är grovt *ska det* särskilt beaktas, om våldet eller hotet varit av särskilt allvarlig art eller om fler än en förgripit sig på offret eller på annat sätt deltagit i övergreppet eller om gärningsmannen med hänsyn till tillvägagångssättet eller annars visat särskild hänsynslöshet eller råhet.

4 §³

Den som har samlag med ett barn under femton år eller som med ett sådant barn genomför en annan sexuell handling som med hänsyn till kränkningens *allvar* är jämförlig med samlag, döms för våldtäkt mot barn till fängelse i lägst två och högst sex år.

Detsamma gäller den som begår en gärning som avses i första stycket mot ett barn som fyllt fem-

³ Senaste lydelse 2005:90.

ton men inte arton år och som är avkomling till gärningsmannen eller står under fostran av eller har ett liknande förhållande till gärningsmannen, eller för vars vård eller tillsyn gärningsmannen *skall* svara på grund av en myndighets beslut.

Är brott som avses i första eller andra stycket att anse som grovt, döms för *grov våldtäkt mot barn* till fängelse i lägst fyra och högst tio år. Vid bedömning av om brottet är grovt *skall* särskilt beaktas om gärningsmannen har använt våld eller hot om brottslig gärning eller om fler än en förgripit sig på barnet eller på annat sätt deltagit i övergreppet eller om gärningsmannen med hänsyn till tillvägagångssättet eller barnets låga ålder eller annars visat särskild hänsynslöshet eller råhet.

ton men inte arton år och som är avkomling till gärningsmannen eller står under fostran av eller har ett liknande förhållande till gärningsmannen, eller för vars vård eller tillsyn gärningsmannen *ska* svara på grund av en myndighets beslut.

Är brott som avses i första eller andra stycket att anse som grovt, döms för *grov våldtäkt mot barn* till fängelse i lägst fyra och högst tio år. Vid bedömning av om brottet är grovt *ska det* särskilt beaktas om gärningsmannen har använt våld eller hot om brottslig gärning eller om fler än en förgripit sig på barnet eller på annat sätt deltagit i övergreppet eller om gärningsmannen med hänsyn till tillvägagångssättet eller barnets låga ålder eller annars visat särskild hänsynslöshet eller råhet.

6 §⁴

Den som genomför en annan sexuell handling än som avses i 4 och 5 §§ med ett barn under femton år, eller med ett barn som fyllt femton men inte arton år och som gärningsmannen står i ett sådant förhållande till som avses i 4 § andra stycket, döms för *sexuellt övergrepp mot barn* till fängelse i högst två år.

Är brottet grovt, döms för *grovt sexuellt övergrepp mot barn* till fängelse i lägst *sex månader* och högst sex år. Vid bedömning av om brottet är grovt *skall* särskilt beaktas om fler än en förgripit sig på barnet eller på annat sätt deltagit i övergreppet eller om *gärningsmannen* med hänsyn till tillvägagångssättet eller barnets låga ålder eller annars *visat särskild hänsynslöshet eller råhet*.

Är brottet grovt, döms för *grovt sexuellt övergrepp mot barn* till fängelse i lägst *ett* och högst sex år. Vid bedömning av om brottet är grovt *ska det* särskilt beaktas om *gärningsmannen är närstående till barnet eller i övrigt utnyttjat sin ställning eller missbrukat ett särskilt förtroende* eller om fler än en förgripit sig på barnet eller på annat sätt deltagit i övergreppet eller om *brottet* med hänsyn till tillvägagångssättet eller barnets låga ålder eller annars *inneburit ett hänsynslöst utnyttjande av barnet*.

⁴ Senaste lydelse 2005:90.

35 kap.**4 §⁵**

De i 1 § bestämda tiderna ska räknas från den dag brottet begicks. Om det förutsätts att en viss verkan av handlingen ska ha inträtt innan en påföljd får dömas ut, ska tiden räknas från den dag då sådan verkan inträdde.

Vid brott som avses i följande bestämmelser ska de i 1 § bestämda tiderna räknas från den dag målsäganden fyller eller skulle ha fyllt arton år:

1. 6 kap. 4–6 §§ och 8 § *tredje stycket* eller försök till sådana brott, 1. 6 kap. 4–6 och 8 §§ eller försök till sådana brott,

2. 6 kap. 1–3 och 12 §§ eller försök till sådana brott, om brottet begåtts mot en person som inte fyllt arton år,

3. 16 kap. 10 a § första och femte styckena eller försök till sådana brott, om brottet avser skildring av barn i pornografisk bild och en tillämpning av första stycket inte leder till att möjligheten att döma ut påföljd bortfaller senare,

4. 2 § lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor eller försök till sådant brott, om brottet begåtts mot en person som inte fyllt arton år.

Vid bokföringsbrott som inte är ringa ska tiden räknas från den dag då den bokföringsskyldige har försatts i konkurs, fått eller erbjudit ackord eller inställt sina betalningar, om detta skett inom fem år från brottet. Om den bokföringsskyldige inom fem år från brottet blivit föremål för revision av Skatteverket, ska tiden räknas från den dag då revisionen beslutades.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.

2. Bestämmelsen i 35 kap. 4 § andra stycket i sin nya lydelse tillämpas även på brott som har begåtts före ikraftträdandet, om inte möjligheten att döma till påföljd har bortfallit dessförinnan enligt äldre bestämmelser.

⁵ Senaste lydelse 2011:1298.

BILAGA 3

Reservantens lagförslag

Reservation 1 (punkt 1)

Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Häri genom föreskrivs i fråga om brottsbalken

dels att 6 kap. 2 och 3 §§ ska upphöra att gälla,*dels* att 6 kap. 1 och 15 §§ ska ha följande lydelse.*Nuvarande lydelse**Reservantens förslag***6 kap.**1 §¹

Den som genom misshandel eller annars med våld eller genom hot om brottslig gärning tvingar en person till samlag eller till att företa eller tåla en annan sexuell handling som med hänsyn till kränkningens art och omständigheter i övrigt är jämförlig med samlag, döms för våldtäkt till fängelse i lägst två år och högst sex år.

Detsamma gäller för den som med en person genomför ett samlag eller en sexuell handling som enligt första stycket är jämförlig med samlag genom att otillbörligt utnyttja att personen på grund av medvetlöshet, sömn, berusning eller annan drogpåverkan, sjukdom, kroppsskada eller psykisk störning eller annars med hänsyn till omständigheterna befinner sig i hjälplöst tillstånd.

Är ett brott som avses i första eller andra stycket med hänsyn till omständigheterna att anse som mindre grovt, döms för våldtäkt till fängelse i högst fyra år.

Den som företar en sexuell handling mot eller utverkar en sådan handling av en person som inte frivilligt deltar däri döms för sexuellt utnyttjande till fängelse i högst fyra år.

Är brottet grovt, döms för grovt sexuellt utnyttjande till fängelse i lägst två och högst åtta år. Vid bedömning av om brottet är grovt ska särskilt beaktas om handlingen varit av särskilt allvarlig art, om den riktats mot en person som befunnit sig i beroendeställning till gärningsmannen, varit ur stånd att värja sig eller annars befunnit sig i en särskilt utsatt situation, om fler än en förgripit sig på offret eller på annat sätt deltagit i övergreppet eller om gärningen lett till graviditet eller överföring av allvarlig smitta eller sjukdom.

Om ansvar ådöms också för brott enligt 3 eller 4 kap. som medel för eller effekt av sexuellt utnyttjande ska den samlade brottsligheten betecknas våldtäkt.

¹ Senaste lydelse 2005:90

Är brott som avses i första eller andra stycket att anse som grovt, döms för grov våldtäkt till fängelse i lägst fyra och högst tio år. Vid bedömning av om brottet är särskilt grovt ska särskilt beaktas, om våldet eller hotet varit av särskilt allvarlig art eller om fler än en för-gripit sig på offret eller på annat sätt deltagit i övergreppet eller om gärningsmannen med hänsyn till till-vägagångssättet eller annars visat särskild hänsynslöshet eller råhet.

Nuvarande lydelse

Reservantens förslag

15 §²

För försök till våldtäkt, grov våld-täkt, sexuellt tvång, grovt sexuellt tvång, sexuellt utnyttjande av person i beroendeställning, grovt sex-uell utnyttjande av person i beroende ställning, våldtäkt mot barn, grov våldtäkt mot barn, sex-uell utnyttjande av barn, sexuellt övergrepp mot barn, grovt sexuellt övergrepp mot barn, utnyttjande av barn för sexuell posering, grovt utnyttjande av barn för sexuell posering, köp av sexuell handling av barn, köp av sexuell tjänst, koppel-eri och grovt koppleri döms till ansvar enligt vad som föreskrivs i 23 kap.

Detsamma gäller i fråga om för-beredelse till koppleri samt förbered-else och stämpling till och underlå-tenhet att avslöja *våldtäkt, grov våldtäkt, våldtäkt mot barn, grov våldtäkt mot barn, grovt utnyttjande av barn för sexuell posering och grovt koppleri.*

För försök till *sexuellt utnyttjande, grovt sexuellt utnyttjande, våldtäkt mot barn, grov våldtäkt mot barn, sexuellt utnyttjande av barn, sex-uell övergrepp mot barn, grovt sex-uell övergrepp mot barn, utnytt-jande av barn för sexuell posering, grovt utnyttjande av barn för sex-uell posering, köp av sexuell hand-ling av barn, köp av sexuell tjänst, koppleri och grovt koppleri* döms till ansvar enligt vad som föreskrivs i 23 kap.

Detsamma gäller i fråga om för-beredelse till koppleri samt förbered-else och stämpling till och underlå-tenhet att avslöja *grovt sexuellt utnyttjande, våldtäkt mot barn, grov våldtäkt mot barn, grovt utnyttjande av barn för sexuell posering och grovt koppleri.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.

² Senaste lydelse 2011:511

BILAGA 4

Reservantens lagförslag

Reservation 3 (punkt 2)

Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Häri genom föreskrivs att 6 kap. 3 § brottsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse *Reservantens förslag*

6 kap.3 §¹

Den som förmår en person att företa eller tåla en sexuell handling genom att allvarligt missbruka att personen befinner sig i beroendeställning till gärningsmannen döms för sexuellt utnyttjande av person i beroendeställning till fängelse i högst två år.

Är brottet grovt, döms för grovt sexuellt utnyttjande av person i beroendeställning till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Vid bedömning av om brottet är grovt ska särskilt beaktas om fler än en förgripit sig på offret eller på annat sätt deltagit i övergreppet eller om gärningsmannen annars visat särskild hänsynslöshet.

Den som, i annat fall än som avses i 1 och 2 §§, genomför en sexuell handling med en person utan den personens tillåtelse, döms för sexuellt övergrepp till fängelse i högst fyra år.

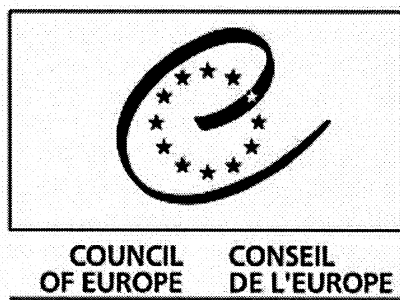
Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.

¹ Senaste lydelse 2005:90

BILAGA 5

Konventionstexter

Europarådets konvention om skydd för barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp (CETS) 201)

Europeiska fördragsserien – nr. 201

Lanzarote, 25 oktober 2007

Inledning

Medlemsstaterna i Europarådet samt övriga som har undertecknat denna konvention;

som beaktar att Europarådets målsättning är att uppnå en större sammanhållning mellan dess medlemmar;

som beaktar att varje barn har rätt till sådana skyddsåtgärder som hans eller hennes ställning som minderårig kräver, från hans eller hennes familj, samhället och staten;

som uppmärksammar att sexuell exploatering av barn, främst barnpornografi och prostitution, samt alla former av sexuella övergrepp mot barn, inklusive handlingar som begås utomlands, förstör barns hälsa och psykosociala utveckling;

som uppmärksammar att sexuell exploatering av och sexuella övergrepp mot barn har fått allvarliga proportioner både på nationell och på internationell nivå, framför allt vad gäller barns såväl som förövares ökade användning av informations- och kommunikationsteknik (IKT), och att det krävs internationellt samarbete för att förebygga och bekämpa sådant sexuell exploatering av och sexuella övergrepp mot barn;

som beaktar att barnets välfärd och barnets bästa är grundläggande värderingar som delas av alla medlemsstater och måste främjas utan åtskillnad;

som påminner om handlingsplanen som antogs vid det tredje toppmötet mellan stats- och regeringscheferna i Europarådet (Warszawa 16-17 maj 2005), som kräver att åtgärder utvecklas för att stoppa sexuell exploatering av barn;

som särskilt påminner om Ministerkommitténs rekommendation nr. R(91)11 om sexuell exploatering, pornografi, prostitution och handel med barn och unga; rekommendation Rec(2001)16 om skydd för barn mot sexuell exploatering; och konventionen om Internetrelaterade brott (ETS nr. 185), i synnerhet artikel 9 av densamma, och även Europarådets konvention om bekämpande av handel med människor (CETS nr. 197);

som erinrar om konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (1950, ETS nr. 5), den reviderade europeiska sociala stadgan (1996, ETS nr. 163), och den Europeiska konventionen om utövandet av barns rättigheter (1996, ETS nr. 160);

som också erinrar om Förenta Nationernas konvention om barnets rättigheter, i synnerhet artikel 34 av densamma; det fakultativa protokollet om försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi; protokollet för att förebygga, förbjuda och bestraffa människohandel, särskilt handel med kvinnor och barn; som kompletterar Förenta Nationernas konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet, och även ILO:s konvention om förbud mot och omedelbara åtgärder för avskaffande av de värsta formerna av barnarbete;

som erinrar om Europarådets rambeslut om bekämpande av sexuell exploatering av barn och barnpornografi (2004/68/RIF), Europarådets rambeslut om brottsoffrets ställning i straffrättsliga förfaranden (2001/220/RIF), samt Europarådets rambeslut om bekämpande av människohandel (2002/629/RIF);

som tar hänsyn till andra tillämpliga internationella instrument och program på detta område, främst Stockholmsförklaringen och handlings-

planen som antogs vid den första Världskongressen mot kommersiell sexuell exploatering av barn (27-31 augusti 1996), det globala åtagandet som antogs i Yokohama vid den andra Världskongressen mot kommersiell sexuell exploatering av barn (17-20 december 2001), åtagandet och handlingsplanen som antogs vid den förberedande konferensen i Budapest inför den andra Världskongressen mot kommersiell sexuell exploatering av barn (20-21 november 2001), Förenta Nationernas Generalförsamlings resolution S-27/2 "En värld som passar barn" och treårsprogrammet "Bygga ett Europa för och med barn", som antogs efter det tredje toppmötet och lanserades av konferensen i Monaco (4-5 april 2006);

som är beslutna att bidra effektivt till det gemensamma målet att skydda barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp, oavsett vem förövaren är, och att ge hjälp till brottsoffer;

som tar hänsyn till behovet av att upprätta ett omfattande internationellt instrument som fokuserar på de förebyggande, skyddande och straffrättsliga aspekterna i kampen mot alla former av sexuell exploatering av och sexuella övergrepp mot barn och som inrättar en särskild övervakningsmekanism;

har kommit överens om följande:

Kapitel I – Syften, icke-diskrimineringsprincipen och definitioner

Artikel 1 – Syften

1. Syftena med denna konvention är att:
  - a förebygga och bekämpa sexuell exploatering av och sexuella övergrepp mot barn;
  - b skydda rättigheterna hos barn som utsatts för sexuell exploatering och sexuella övergrepp;
  - c främja nationellt och internationellt samarbete mot sexuell exploatering av och sexuella övergrepp mot barn.
2. Genom denna konvention inrättas en särskild övervakningsmekanism för att säkerställa parternas praktiska genomförande av dess bestämmelser.

Artikel 2 – Icke-diskrimineringsprincipen

Parterna ska tillämpa bestämmelserna i denna konvention, särskilt om brottsoffers rätt att komma i åtnjutande av åtgärder för att skydda deras rättigheter, utan åtskillnad på grund av kön, ras, hudfärg, språk, religion, politisk eller annan åsikt, nationellt eller socialt ursprung, tillhörighet till en nationell minoritet, egendom, härkomst, sexuell läggning, hälsotillstånd, funktionshinder eller ställning i övrigt.

Artikel 3 – Definitioner

I denna konvention avses med

- a "barn": varje person under 18 år;

- b "sexuell exploatering av och sexuella övergrepp mot barn": sådant handlande som avses i artikel 18 till 23 i denna konvention;
- c "brottsoffer": varje barn som är utsatt för sexuell exploatering eller sexuellt övergrepp.

Kapitel II – Förebyggande åtgärder

Artikel 4 – Principer

Varje part ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att förebygga alla former av sexuell exploatering av och sexuella övergrepp mot barn och för att skydda barn.

Artikel 5 – Rekrytering, utbildning och ökad medvetenhet hos personer som har kontakt med barn i sitt arbete

- 1 Varje part ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att öka medvetenheten om barns skydd och rättigheter hos personer som har regelbundna kontakter med barn inom skolan, hälso- och sjukvården, det sociala skyddet, de rättsliga och polisiära sektorerna samt inom områden som rör idrott, kultur och fritidsaktiviteter.
- 2 Varje part ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att de personer som avses i punkt 1 har tillräckliga kunskaper om sexuell exploatering av och sexuella övergrepp mot barn, om metoderna för att identifiera dem och om möjligheten som nämns i artikel 12, punkt 1.
- 3 Varje part ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder, i enlighet med nationell rätt, för att säkerställa att villkoren för att få tillträde till sådana yrken vars utövande innebär regelbundna kontakter med barn, säkerställer att sökande till dessa yrken inte har dömts för sexuell exploatering av eller sexuellt övergrepp mot barn.

Artikel 6 – Utbildning för barn

Varje part ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att barn, under grundskole- och gymnasietiden, får information anpassad till deras fortlöpande utveckling om riskerna för sexuell exploatering och sexuella övergrepp samt om hur de kan skydda sig. Denna information ska, i samarbete med föräldrarna om lämpligt, ges i samband med mer allmän information om sexualitet och ska särskilt uppmärksamma riskfyllda situationer, i synnerhet de som innefattar användningen av ny informations- och kommunikationsteknik.

Artikel 7 – Förebyggande program eller åtgärder

Varje part ska säkerställa att personer som befarar att de kan komma att begå något av de brott som avses i denna konvention, om lämpligt, kan få

tillgång till effektiva program eller interventionsåtgärder som syftar till att utvärdera och förebygga risken för att brott begås.

Artikel 8 – Åtgärder för allmänheten

- 1 Varje part ska främja eller genomföra kampanjer ämnade att öka allmänhetens medvetenhet om förekomsten sexuell exploatering av och sexuella övergrepp mot barn och om vilka förebyggande åtgärder som kan vidtas.
- 2 Varje part ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att förebygga eller förbjuda spridning av material som gör reklam för de brott som avses i denna konvention.

Artikel 9 – Barns, den privata sektorns, mediernas och det civila samhällets deltagande

- 1 Varje part ska uppmuntra barns deltagande, i förhållande till deras fortlöpande utveckling, i utvecklingen och genomförandet av statliga strategier, program eller andra initiativ i kampen mot sexuell exploatering av och sexuella övergrepp mot barn.
- 2 Varje part ska uppmuntra den privata sektorn, framför allt sektorn för informations- och kommunikationsteknik, turistnäringen och resebranschen, bank- och finanssektorn, liksom det civila samhället, att delta i utarbetandet och genomförandet av strategier för att förebygga sexuell exploatering av och sexuella övergrepp mot barn samt för att genomföra interna normer genom självreglering eller samreglering.
- 3 Varje part ska uppmuntra media att tillhandahålla lämplig information beträffande alla former av sexuell exploatering av och sexuella övergrepp mot barn, med vederbörlig hänsyn till mediernas oberoende och tryckfriheten.
- 4 Varje part ska uppmuntra finansiering – om lämpligt genom skapande av fonder – av projekt och program som det civila samhället genomför och som har till syfte att förebygga och skydda barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp.

Kapitel III – Specialiserade myndigheter och samordnande organ

Artikel 10 – Nationella åtgärder för samordning och samverkan

- 1 Varje part ska vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa samordning mellan myndigheter på nationell eller lokal nivå som har ansvar för skydd mot, förebyggande och bekämpande av sexuell exploatering av och sexuella övergrepp mot barn, främst inom utbildningssektorn, hälso- och sjukvården, socialtjänsten samt de polisiära och rättsvårdande myndigheterna.

- 2 Varje part ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att etablera eller utse:
  - a oberoende behöriga nationella eller lokala organ för att främja och skydda barns rättigheter och säkerställa att de får särskilda resurser och ansvarsområden;
  - b mekanismer för datainsamling eller kontaktpunkter på nationell eller lokal nivå och i samverkan med det civila samhället, i syfte att uppmärksamma och utvärdera företeelsen sexuell exploatering av och sexuella övergrepp mot barn, med vederbörlig hänsyn till kravet på skydd för personuppgifter.
- 3 Varje part ska uppmuntra samarbete mellan behöriga statliga myndigheter, det civila samhället och den privata sektorn, för att på ett bättre sätt kunna förebygga och bekämpa sexuell exploatering av och sexuella övergrepp mot barn.

Kapitel IV – Skyddsåtgärder och hjälp till brottsoffer

Artikel 11 – Principer

- 1 Varje part ska fastställa effektiva sociala program och inrätta sektorsövergripande strukturer för att lämna nödvändigt stöd till brottsoffer, deras nära anhöriga och till personer som har ansvar för deras vård.
- 2 Varje part ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att, när brottsoffrets ålder är osäker och det finns skäl att anta att offret är ett barn, de skyddsåtgärder och hjälpmedel som erbjuds till barn beviljas honom eller henne i avvaktan på att hans eller hennes ålder fastställs.

Artikel 12 – Anmäla misstanke om sexuell exploatering eller sexuella övergrepp

- 1 Varje part ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att de regler om sekretess enligt nationell rätt som gäller för personer inom vissa yrken, som har kontakt med barn i sitt arbete, inte utgör ett hinder för möjligheten för dessa personer att rapportera situationer där de har skälig grund att anta att ett barn är offer för sexuell exploatering eller sexuellt övergrepp.
- 2 Varje part ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att uppmuntra varje person som känner till eller i god tro misstänker att ett barn utsätts för sexuell exploatering eller sexuella övergrepp att anmäla dessa omständigheter till behöriga instanser.

Artikel 13 – Hjälpplinjor

Varje part ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att uppmuntra och stödja inrättande av informationstjänster, som till

exempel telefon- eller internetrådgivning för att kunna ge råd till den som söker stöd, även konfidentiellt eller med vederbörlig hänsyn till hans eller hennes anonymitet.

Artikel 14 – Stöd och hjälp till brottsoffer

- 1 Varje part ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att hjälpa brottsoffer på lång och kort sikt i deras psykiska och psykosociala återhämtning. Åtgärder som vidtas i enlighet med denna punkt ska ta vederbörlig hänsyn till barnets åsikter, behov och problem.
- 2 Varje part ska vidta åtgärder, i enlighet med nationell rätt, för att samarbeta med icke-statliga organisationer och andra delar av det civila samhället som ägnar sig åt att ge hjälp till brottsoffer.
- 3 Om en förälder eller en person som har den faktiska vårdnaden om ett barn är delaktig i sexuell exploatering eller sexuellt övergrepp av barnet, ska det interventionsförfarande som vidtas i enlighet med artikel 11, punkt 1, omfatta:
  - möjligheten att avlägsna den misstänkte förövaren;
  - möjligheten att förflytta brottsoffret från hans eller hennes familjemiljö. Villkoren för och varaktigheten av en sådan omplacering ska beslutas i enlighet med barnets bästa.
- 4 Varje part ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att de personer som står brottsoffret nära, om lämpligt, får tillgång till terapeutisk hjälp, främst akut psykiatrisk vård.

Kapitel V – Förebyggande eller behandlande program eller åtgärder

Artikel 15 – Allmänna principer

- 1 Varje part ska säkerställa eller främja, i enlighet med nationell rätt, effektiva förebyggande eller behandlande program eller åtgärder för de personer som avses i artikel 16, punkterna 1 och 2, i syfte att förhindra och reducera riskerna för upprepade sexualbrott mot barn. Sådana program eller åtgärder ska vara tillgängliga när som helst under förfarandet, i eller utanför fängelse, enligt vad som föreskrivs i nationell rätt.
- 2 Varje part ska säkerställa eller främja, i enlighet med nationell rätt, utveckling av partnerskap eller andra former för samarbete mellan behöriga myndigheter, framför allt hälso- och sjukvården, socialtjänsten, rättsliga myndigheter och andra organ som har ansvar för att följa de personer som avses i artikel 16, punkterna 1 och 2.
- 3 Varje part ska säkerställa, i enlighet med nationell rätt, att de personer som avses i artikel 16, punkterna 1 och 2, blir föremål för en bedöm-

ning av farlighet och eventuella risker för återfall i brott som avses i denna konvention, i syfte att fastställa lämpliga interventionsprogram eller åtgärder.

- 4 Varje part ska säkerställa, i enlighet med nationell rätt, att genomförda program och åtgärder vid en bedömning anses effektiva.

Artikel 16 – Mottagare av förebyggande eller behandlande program eller åtgärder

- 1 Varje part ska säkerställa, i enlighet med nationell rätt, att personer som är föremål för straffrättsliga förfaranden för något brott som avses i denna konvention har tillgång till de program eller åtgärder som nämnts i artikel 15, punkt 1, på villkor som varken skadar eller strider mot rätten till försvar och kraven på en rättvis och opartisk rättegång, och i synnerhet med vederbörlig hänsyn till de bestämmelser som reglerar principen om oskuldspresumtionen.
- 2 Varje part ska säkerställa, i enlighet med nationell rätt, att personer som dömts för något av de brott som avses i denna konvention har tillgång till de program eller åtgärder som nämnts i artikel 15, punkt 1.
- 3 Varje part ska säkerställa, i enlighet med nationell rätt, att förebyggande eller behandlande program eller åtgärder utvecklas eller anpassas så att de uppfyller utvecklingsbehoven hos barn som begår sexualbrott, inklusive de som inte är straffmyndiga, i syfte att behandla deras sexuella beteendeproblem.

Artikel 17 – Information och samtycke

- 1 Varje part ska säkerställa, i enlighet med nationell rätt, att de personer som avses i artikel 16, för vilka förebyggande eller behandlande program eller åtgärder har föreslagits, har fått fullständig information om skälen för förslaget och att de samtycker till programmet eller åtgärden med full kännedom om omständigheterna.
- 2 Varje part ska säkerställa, i enlighet med nationell rätt, att personer som fått förslag om förebyggande eller behandlande program eller åtgärder får avböja dessa och när det gäller dömda personer blir informerade om vilka möjliga konsekvenser ett sådant avböjande eventuellt kan få.

Kapitel VI – Materiell straffrätt

Artikel 18 – Sexuella övergrepp

- 1 Varje part ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att följande uppsåtliga handlingar är straffbara:

- a genomföra sexuella handlingar med barn som, enligt gällande bestämmelser i nationell rätt, inte har uppnått åldern för sexuell självbestämmande;
  - b genomföra sexuella handlingar med barn där:
    - tvång, våld eller hot används; eller
    - en erkänd förtroendeställning, makt eller inflytande över barnet missbrukas, även när så sker inom familjen; eller
    - en för barnet särskilt utsatt situation missbrukas, främst på grund av ett intellektuellt eller fysiskt funktionshinder eller en beroendesituation.
- 2 För syftet med punkt 1 ovan ska varje part fastställa den ålder under vilken det är förbjudet att medverka i sexuella handlingar med barn.
  - 3 Bestämmelsen i punkt 1.a är inte avsedd att reglera frivilliga sexuella aktiviteter mellan underåriga.

Artikel 19 – Brott som avser barnprostitution

- 1 Varje part ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att följande uppsåtliga handlingar är straffbara:
  - a rekrytera ett barn till prostitution eller förmå ett barn att delta i prostitution;
  - b tvinga ett barn till prostitution eller dra vinning av eller på annat sätt exploatera ett barn för sådant ändamål;
  - c nyttja prostituerade barn.
- 2 I denna artikel ska "barnprostitution" avse det förhållandet att ett barn används för sexuella handlingar när pengar eller någon annan slags kompensation eller vederlag lämnas eller utlovas som betalning, oberoende av om betalningen, löftet eller vederlaget lämnas till barnet eller till tredje man.

Artikel 20 – Brott som avser barnpornografi

- 1 Varje part ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att följande uppsåtliga handlingar är straffbara när de begås olovligen:
  - a framställa barnpornografi;
  - b erbjuda eller tillhandahålla barnpornografi;
  - c distribuera eller sprida barnpornografi;

- d anskaffa barnpornografi för sin egen eller för någon annans räkning;
  - e inneha barnpornografi;
  - f medvetet skaffa sig tillgång till barnpornografi med hjälp av informations- eller kommunikationsteknik.
- 2 I denna artikel ska ”barnpornografi” avse allt material som avbildar ett barn som ägnar sig åt verklig eller simulerad handling med tydlig sexuell innebörd eller avbildar ett barns könsorgan huvudsakligen för sexuella ändamål.
- 3 Varje part får förbehålla sig rätten att helt eller delvis inte tillämpa punkterna 1.a och e beträffande framställan och innehav av pornografiskt material:
- som uteslutande består av simulerad återgivning av eller realistiska bilder på ett fiktivt barn;
  - där barn som har uppnått den ålder som bestämts i enlighet med artikel 18, punkt 2, deltar och där dessa bilder framställts och innehas av dem med deras samtycke och enbart för deras privata bruk.
- 4 Varje part får förbehålla sig rätten att helt eller delvis inte tillämpa punkt 1.f.

Artikel 21 – Brott som avser ett barns deltagande i pornografiska föreställningar

- 1 Varje part ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att följande uppsåtliga handlingar är straffbara:
- a rekrytera ett barn till att delta i pornografiska föreställningar eller förmå ett barn att delta i sådana föreställningar;
  - b tvinga ett barn till att delta i pornografiska föreställningar eller dra vinning av eller på annat sätt exploatera ett barn för sådana ändamål;
  - c medvetet besöka pornografiska föreställningar som innefattar deltagande av barn.
- 2 Varje part får förbehålla sig rätten att begränsa tillämpningen av punkt 1.c till fall där barn har rekryterats eller tvingats i enlighet med punkt 1.a eller b.

Artikel 22 – Brott som avser barns bevitnande av sexuella övergrepp eller sexuella handlingar

Varje part ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att straffbelägga att uppsåtligen i sexuellt syfte förmå ett barn, som inte uppnått den ålder som har bestämts i enlighet med artikel 18, punkt 2, att bevitna sexuella övergrepp eller sexuella handlingar, även utan att behöva delta.

Artikel 23 – Kontaktsökning med barn i sexuellt syfte

Varje part ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att straffbelägga uppsåtligt förslag från en vuxen, med hjälp av informations- och kommunikationsteknik, om att träffa ett barn som inte har uppnått den ålder som bestämts i enlighet med artikel 18, punkt 2, i syfte att mot barnet begå något av de brott som avses i artikel 18, punkt 1.a, eller artikel 20, punkt 1.a, där detta förslag har följts av faktiska handlingar som leder till ett sådant möte.

Artikel 24 – Medhjälp och försök

- 1 Varje part ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att straffbelägga uppsåtlig medhjälp till något av de brott som avses i denna konvention.
- 2 Varje part ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att straffbelägga uppsåtliga försök att begå de brott som avses i denna konvention.
- 3 Varje part får förbehålla sig rätten att helt eller delvis inte tillämpa punkt 2 på brott som avses i artikel 20, punkterna 1.b, d, e och f; artikel 21, punkt 1.c; artikel 22 och artikel 23.

Artikel 25 – Domsrätt

- 1 Varje part ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att fastställa dess jurisdiktion beträffande något av de brott som avses i denna konvention, när brottet har begåtts:
  - a inom dess territorium; eller
  - b ombord på ett fartyg som för flagg från den parten; eller
  - c ombord på ett luftfartyg som är registrerat enligt den partens lagar; eller
  - d av en av dess medborgare; eller
  - e av en person som har sin hemvist inom dess territorium.
- 2 Varje part ska sträva efter att vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att fastställa jurisdiktion beträffande något av de brott som avses i denna konvention, när brottet har begåtts mot en

av dess medborgare eller en person som har sin hemvist inom dess territorium.

- 3 Varje part får vid tiden för undertecknande eller när den deponerar sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument, genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare, tillkännage att parten förbehåller sig rätten att inte tillämpa, eller att bara tillämpa i särskilda fall eller på särskilda villkor, jurisdiktionsreglerna som punkt 1.e i denna artikel föreskriver.
- 4 Beträffande lagföring av de brott som avses i artikel 18, 19, 20, punkt 1.a, och artikel 21, punkterna 1.a och b, i denna konvention, ska varje part vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att dess jurisdiktion beträffande punkt 1.d inte är underkastad villkoret att handlingarna ska vara straffbara på orten där de har utförts.
- 5 Varje part får vid tiden för undertecknande eller när den deponerar sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument, genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare, tillkännage att parten förbehåller sig rätten att begränsa tillämpningen av punkt 4 i denna artikel, i fråga om brott som avses i artikel 18, punkt 1.b, andra och tredje satsen, till att gälla fall där dess medborgare har sin hemvist inom dess territorium.
- 6 Beträffande lagföring av de brott som avses i artikel 18, 19, 20, punkt 1.a, och artikel 21 i denna konvention, ska varje part vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att dess jurisdiktion beträffande punkterna 1.d och e inte är underkastad villkoret att åtal endast kan väckas efter anmälan från brottsoffret eller anivelse från staten där brottet begicks.
- 7 Varje part ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att fastställa dess jurisdiktion över de brott som avses i denna konvention, i de fall när en person som misstänks för brott befinner sig inom dess territorium och parten inte utlämnar honom eller henne till en annan part enbart på grund av hans eller hennes nationalitet.
- 8 När fler än en part gör anspråk på jurisdiktion över ett påstått brott som avses i denna konvention, ska de berörda parterna, om lämpligt, samråda för att bestämma den lämpligaste jurisdiktionen för åtal.
- 9 Om inte annat följer av allmänna bestämmelser i internationell rätt, utesluter inte denna konvention straffrättslig jurisdiktion som utövas av en part i enlighet med nationell rätt.

Artikel 26 – Ansvar för juridiska personer

- 1 Varje part ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att juridiska personer kan hållas ansvariga för de brott som avses i denna konvention och som har begåtts till förmån för den juridiska personen av en fysisk person, som agerar antingen enskilt eller som en del av den juridiska personens organisation, som har en ledande ställning inom den juridiska personen som grundas på något av följande:
  - a behörighet att företräda den juridiska personen;
  - b befogenhet att fatta beslut på den juridiska personens vägnar;
  - c befogenhet att utöva kontroll inom den juridiska personen.
- 2 Utöver vad som redan har angivits i punkt 1 ska varje part vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att en juridisk person ska kunna hållas ansvarig när brister i tillsyn eller kontroll som ska utföras av en sådan person som avses i punkt 1 har gjort det möjligt för en fysisk person underställd den juridiska personen att till förmån för denna juridiska person begå brott som avses i denna konvention.
- 3 Med iakttagande av partens rättsprinciper kan den juridiska personens ansvar vara straffrättsligt, civilrättsligt eller administrativt.
- 4 Sådant ansvar ska inte påverka det straffrättsliga ansvaret hos de fysiska personer som har begått brottet.

Artikel 27 – Påföljder och åtgärder

- 1 Varje part ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att de brott som avses i denna konvention beläggs med effektiva, proportionella och avskräckande påföljder med hänsyn till deras svårhetsgrad. Dessa påföljder ska inbegripa straff som medför frihetsberövande som kan leda till utlämning.
- 2 Varje part ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att juridiska personer som är ansvariga enligt artikel 26 ska kunna bli föremål för effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner, som ska innefatta bötesstraff eller administrativa avgifter och som får innefatta andra åtgärder, främst:
  - a fråntagande av rätt till offentliga förmåner eller stöd;
  - b tillfälligt eller permanent näringsförbud;
  - c rättslig tillsyn;
  - d rättsligt beslut om likvidation.

- 3 Varje part ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att:
  - a möjliggöra beslag och förverkande av:
    - varor, handlingar och andra hjälpmedel som har använts för att begå de brott som avses i denna konvention eller som har gjort det möjligt att begå brotten;
    - vinning av sådana brott eller egendom vars värde motsvarar sådan vinning;
  - b möjliggöra att en inrättning som har använts för att begå något av de brott som avses i denna konvention stängs temporärt eller permanent, utan inverkan på godtroende tredje mans rätt, eller att förövaren förvägras att temporärt eller permanent utöva den yrkesaktivitet eller frivilliga aktivitet som innefattar kontakt med barn och genom vilken brottet har begåtts.
- 4 Varje part får vidta andra åtgärder beträffande förövare, som till exempel indragning av rättigheter som härrör från föräldraskapet eller övervakning eller tillsyn av dömda personer.
- 5 Varje part får fastställa att vinning av brott eller egendom som förverkats i enlighet med denna artikel kan tilldelas en särskild fond för att finansiera förebyggande- och hjälpprogram för offer för något av de brott som avses i denna konvention.

Artikel 28 – Försvårande omständigheter

Varje part ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att följande omständigheter, såtillvida de inte redan utgör en del av brottsrekvisiten, i enlighet med tillämpliga bestämmelser i nationell rätt, kan beaktas som försvårande omständigheter när påföljd ska bestämmas för de brott som avses i denna konvention:

- a brottet allvarligt skadade offrets fysiska eller psykiska hälsa;
- b brottet föregicks eller åtföljdes av tortyr eller grovt våld;
- c brottet begicks mot ett särskilt utsatt brottsoffer;
- d brottet begicks av en familjemedlem, en person som bor tillsammans med barnet eller en person som har missbrukat sin ställning;
- e brottet begicks av flera personer tillsammans;
- f brottet begicks inom ramen för en kriminell organisation;
- g förövaren tidigare har blivit dömd för samma slags brott.

Artikel 29 – Tidigare domar

Varje part ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att vid påföljdsbestämningen skapa möjlighet att beakta lagakraftvunna domar som utdömts av en annan part och som avser brott enligt konventionen.

Kapitel VII – Utredning, åtal och processrätt

Artikel 30 – Principer

- 1 Varje part ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att utredningar och straffrättsliga förfaranden genomförs utifrån barnets bästa och med hänsyn till barnets rättigheter.
- 2 Varje part ska anta ett beskyddande förhållningssätt gentemot brottsoffer, säkerställa att utredningar och straffrättsliga förfaranden inte försvårar det trauma som barnet upplevt och att straffrättskipningen följs upp med hjälpinsatser, om lämpligt.
- 3 Varje part ska säkerställa att utredningar och straffrättsliga förfaranden prioriteras och genomförs utan obefogad försening.
- 4 Varje part ska säkerställa att de åtgärder som är tillämpliga enligt detta kapitel inte gör intrång i rätten till försvar och rätten till en rättvis och opartisk rättegång, i enlighet med artikel 6 i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.
- 5 Varje part ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder i enlighet med de grundläggande principerna i den nationella rätten:
  - för att säkerställa effektiv utredning och åtal av de brott som avses i denna konvention, och tillåta möjligheten, där så är lämpligt, att genomföra hemliga utredningsåtgärder;
  - för att göra det möjligt för enheter eller undersökande organ att identifiera offren för brott som avses i artikel 20, särskilt genom att analysera barnpornografiskt material, som till exempel fotografier och videoinspelningar som har överförts eller gjorts tillgängliga med användning av informations- och kommunikationsteknik.

Artikel 31 – Allmänna skyddsåtgärder

- 1 Varje part ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att skydda brottsoffers rättigheter och intressen, inklusive deras särskilda behov som bevispersoner, under alla stadier i utredningar och straffrättsliga förfaranden, främst genom att:

- a informera dem om deras rättigheter och de tjänster som står till deras förfogande och, såvida de inte avböjt att få sådan information, uppföljningen av deras anmälan, åtalpunkterna, de allmänna framstegen i utredningen eller förfarandet, och deras roll i detta samt utfallet i deras mål;
  - b säkerställa, åtminstone i de fall då brottsoffren och deras familjer kan befinna sig i fara, att de vid behov informeras om att den åtalade eller dömda blivit temporärt eller slutligt frigiven;
  - c göra det möjligt för dem, på ett sätt som är förenligt med nationella processrättsliga regler, att höras, inge bevis och välja med vilka medel deras åsikter, behov och sak ska presenteras, direkt eller via en mellanhand, och prövas;
  - d tillhandahålla dem lämpliga stödåtgärder så att deras rättigheter och intressen presenteras och beaktas i vederbörlig ordning;
  - e skydda deras integritet, identitet och bild och, genom att vidta åtgärder enligt nationell rätt, förhindra offentlig spridning av information som kan innebära att deras identitet röjs;
  - f vidta åtgärder för deras eget skydd såväl som för deras familjer och vittnen mot hotelser, hämnd och upprepad brottslighet;
  - g säkerställa att kontakter mellan brottsoffer och förövare undviks i domstolens och polismyndighetens lokaler, såvida inte behöriga myndigheter fastställer något annat till barnets bästa eller när sådan kontakt krävs i utredningen eller förfarandet.
- 2 Varje part ska säkerställa att brottsoffer har tillgång till information om relevanta rättsliga och administrativa förfaranden från och med deras första kontakt med behöriga myndigheter.
  - 3 Varje part ska säkerställa att brottsoffer har tillgång till juridiskt biträde kostnadsfritt där det är befogat, när det är möjligt för dem att ha partsställning i ett straffrättsligt förfarande.
  - 4 Varje part ska vidta åtgärder för att möjliggöra för de rättsliga myndigheterna att utse ett särskilt ombud för brottsoffret när han eller hon enligt nationell rätt kan komma att ha partsställning i det straffrättsliga förfarandet och när personerna med föräldraansvar är förhindrade att företräda barnet i ett sådant förfarande till följd av en intressekonflikt mellan dem och brottsoffret.
  - 5 Varje part ska vidta åtgärder, med hjälp av lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder, i enlighet med vad som föreskrivs i nationell rätt, för att ge grupper, stiftelser, föreningar, statliga eller icke-statliga organisationer, möjlighet att hjälpa och/eller stödja brottsoffren med

deras medgivande under straffrättsliga förfaranden avseende de brott som avses i denna konvention.

- 6 Varje part ska säkerställa att den information som ges till brottsoffer, i enlighet med bestämmelserna i denna artikel, tillhandahålls på ett sätt som är anpassat till deras ålder och mognad och på ett språk som de förstår.

Artikel 32 – Väckande av talan

Varje part ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att utredningar av eller åtal för brott som avses i denna konvention inte ska vara beroende av brottsoffrets anmälan eller angivelse och att förfarandet kan fortsätta även om brottsoffret har tagit tillbaka sina uppgifter.

Artikel 33 – Preskription

Varje part ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att de brott som avses i artikel 18, 19, punkterna 1.a och b, och artikel 21, punkterna 1.a och b, kan åtalas under en tillräckligt lång tidsperiod efter det att brottsoffret har uppnått myndighetsålder och som står i proportion till det aktuella brottets svårhetsgrad.

Artikel 34 – Utredningar

- 1 Varje part ska vidta sådana åtgärder som kan vara nödvändiga för att säkerställa att personer, enheter eller andra organ som leder utredningar är specialiserade på att bekämpa sexuell exploatering av och sexuella övergrepp mot barn eller att personerna är utbildade för detta ändamål. Tillräckligt med ekonomiska medel ska tilldelas sådana enheter eller andra organ.
- 2 Varje part ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att osäkerhet beträffande ett brottsoffers verkliga ålder inte hindrar att en brottsutredning inleds.

Artikel 35 – Förhör med barnet

- 1 Varje part ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att:
  - a förhör med barnet sker utan obefogad försening efter det att uppgifterna har rapporterats till behöriga myndigheter;
  - b förhör med barnet vid behov sker i lokaler som är avsedda och anpassade för detta ändamål;
  - c förhör med barnet genomförs av yrkesmän som är utbildade för detta ändamål;

- d samma personer, om möjligt och där det är lämpligt, genomföra alla förhör med barnet;
  - e antalet förhör är så få som möjligt och sker i den mån det är absolut nödvändigt för ändamålet med det straffrättsliga förfarandet;
  - f barnet får åtföljas av sitt juridiska ombud eller, där så är lämpligt, en vuxen som han eller hon har valt själv, såvida inte ett motiverat beslut har fattats om det motsatta beträffande den personen.
- 2 Varje part ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att alla förhör med brottsoffret eller när så är lämpligt med ett barn som vittnar får spelas in på video och att dessa inspelade förhör får godtas som bevis under domstolsförhandlingarna enligt vad som föreskrivs i den nationella rätten.
- 3 När brottsoffrets ålder är osäker och det finns anledning att tro att offret är ett barn ska de åtgärder som fastställs i punkt 1 och 2 tillämpas i väntan på att hans eller hennes ålder bekräftas.

Artikel 36 – Straffrättsliga förfaranden

- 1 Varje part ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder, med vederbörlig hänsyn till de bestämmelser som reglerar juristers oberoende ställning, för att säkerställa att utbildning om barns rättigheter och sexuell exploatering av och sexuella övergrepp mot barn finns tillgänglig för alla personer som deltar i straffrättsliga förfaranden, särskilt domare, åklagare och advokater.
- 2 Varje part ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa, i enlighet med vad som föreskrivs i nationell rätt, att:
- a domaren får besluta om att förhandlingen ska äga rum utan att allmänheten är närvarande;
  - b brottsoffret får höras i rättssalen utan att vara närvarande, främst med användande av lämplig kommunikationsteknik.

Kapitel VIII – Registrering och lagring av data

Artikel 37 – Registrering och lagring av nationella data om dömda sexualbrottslingar

- 1 I syfte att förebygga och lagföra de brott som avses i denna konvention, ska varje part vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att, i enlighet med gällande bestämmelser om skydd för personuppgifter och andra tillämpliga bestämmelser och garantier som föreskrivs i nationell rätt, samla in och lagra data om identiteten

och den genetiska profilen (DNA) hos personer som har dömts för brott som avses i denna konvention.

- 2 Varje part ska till Europarådets generalsekreterare, vid tiden för undertecknande eller när den deponerar sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument, tillkännage namn på och adress till en enda nationell myndighet som har ansvar för det som åsyftas i punkt 1.
- 3 Varje part ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att informationen som avses i punkt 1 kan överföras till behörig myndighet hos en annan part, i enlighet med vad som föreskrivs i nationell rätt och gällande internationella instrument.

Kapitel IX – Internationellt samarbete

Artikel 38 – Allmänna principer och åtgärder gällande internationellt samarbete

- 1 Parterna ska, i enlighet med bestämmelserna i denna konvention och med tillämpning av gällande internationella och regionala instrument, överenskommelser på grundval av enhetlig eller ömsesidig lagstiftning och nationell rätt, så långt möjligt samarbeta med varandra, i syfte att:
  - a förebygga och bekämpa sexuell exploatering av och sexuella övergrepp mot barn;
  - b skydda och hjälpa brottsoffer;
  - c utreda eller inleda förfaranden mot de brott som avses i denna konvention.
- 2 Varje part ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att offer för ett brott som avses i denna konvention som begåtts inom en annans territorium än det där de är bosatta får klaga till behöriga myndigheter i bosättningsstaten.
- 3 Om en part, som villkorar ömsesidig rättslig hjälp i brottmål eller utlämning mot förekomsten av ett avtal, får en förfrågan om rättslig hjälp eller utlämning från en annan part med vilken parten inte har ingått något sådant avtal, kan denna konvention betraktas som rättslig grund för ömsesidig rättslig hjälp i brottmål eller utlämning med avseende på de brott som avses i denna konvention.
- 4 Varje part ska sträva efter att införliva, där så är lämpligt, förebyggande och bekämpande av sexuell exploatering av och sexuella övergrepp mot barn i hjälpprogram för utveckling som har tillhandahållits till förmån för tredje stat.

Kapitel X – Övervakningsmekanism

Artikel 39 – Partskommittén

- 1 Partskommittén ska bestå av företrädare för parterna till konventionen.
- 2 Partskommittén ska sammankallas av Europarådets generalsekreterare. Dess första möte ska hållas inom ett år efter det att den tionde undertecknaren ratificerat konventionen och den trätt i kraft. Kommittén ska sedan sammanträda närhelst minst en tredjedel av parterna eller generalsekreteraren så begär.
- 3 Partskommittén ska anta sin egen arbetsordning.

Artikel 40 – Andra representanter

- 1 Europarådets parlamentariska församling, Europarådets kommissionär för mänskliga rättigheter, Europarådets styrkommitté för straffrättsliga frågor (CDPC), samt Europarådets andra relevanta mellanstatliga kommittéer, ska vardera utse en representant till partskommittén.
- 2 Ministerkommittén kan bjuda in andra organ i Europarådet att utse en representant till partskommittén efter samråd med den sistnämnda.
- 3 Representanter för det civila samhället, särskilt icke-statliga organisationer, kan antas som observatörer åt partskommittén enligt det förfarande som fastställts av Europarådets tillämpliga bestämmelser.
- 4 Representanter enligt punkterna 1 till 3 ovan ska delta i partskommitténs sammanträden utan att ha rösträtt.

Artikel 41 – Partskommitténs uppgifter

- 1 Partskommittén ska övervaka genomförandet av denna konvention. Partskommitténs arbetsordning ska fastslå förfarandet för att utvärdera genomförandet av denna konvention.
- 2 Partskommittén ska främja insamling, analys och utbyte av information, erfarenhet och goda rutiner mellan staterna så att deras kapacitet att förebygga och bekämpa sexuell exploatering av och sexuella övergrepp mot barn ökar.
- 3 Partskommittén ska också, där så är lämpligt:
  - a främja att denna konvention tillvaratas och genomförs effektivt, vilket innefattar identifiering av eventuella problem och följderna av eventuella förklaringar eller reservationer som har gjorts enligt denna konvention;

- b yttra sig om frågor angående tillämpning av denna konvention och främja utbyte av information om betydelsefulla rättsliga, politiska eller tekniska framsteg.
- 4 Europarådets generalsekretariat ska med stöd av denna artikel bistå partskommittén vid utförandet av dess uppgifter.
  - 5 Europarådets styrkommitté för straffrättsliga frågor (CDPC) ska löpande hållas informerad om den verksamhet som har nämnts i punkterna 1, 2 och 3 i denna artikel.

Kapitel XI – Förhållande till andra internationella instrument

Artikel 42 – Förhållande till Förenta Nationernas konvention om barnets rättigheter och dess fakultativa protokoll om försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi

Denna konvention ska inte påverka de rättigheter och skyldigheter som har sin grund i bestämmelserna i Förenta Nationernas konvention om barnets rättigheter och dess fakultativa protokoll om försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi, och är avsedd att stärka det skydd som de ger och utveckla och komplettera de normer som de innehåller.

Artikel 43 – Förhållande till andra internationella instrument

- 1 Denna konvention ska inte påverka de rättigheter och skyldigheter som har sin grund i bestämmelser i andra internationella instrument, vilka de parter som anslutit sig till ifrågavarande konvention anslutit sig till eller ska ansluta sig till och som innehåller bestämmelser om frågor som regleras av denna konvention och säkerställer ett bättre skydd för och hjälp till barn som blivit offer för sexuell exploatering eller sexuella övergrepp.
- 2 De parter som anslutit sig till konventionen kan ingå bilaterala eller multilaterala överenskommelser med varandra angående frågor som denna konvention behandlar i syfte att komplettera eller stärka dess bestämmelser eller främja tillämpningen av de principer som konventionen innefattar.
- 3 Parter som är medlemmar i Europeiska unionen ska, i sina ömsesidiga förbindelser, tillämpa gemenskapens och Europeiska unionens bestämmelser såtillvida det finns sådana bestämmelser som reglerar ämnet i fråga och är tillämpliga på det särskilda fallet, utan att det påverkar mål och syfte med ifrågavarande konvention och utan att det påverkar den fullständiga tillämpningen gentemot andra parter.

Kapitel XII – Ändringar i konventionen

Artikel 44 – Ändringar

- 1 Alla förslag på ändringar i denna konvention som en part ger ska tillställas Europarådets generalsekreterare och vidarebefordras av honom eller henne till medlemsstaterna i Europarådet, varje undertecknare, konventionsstat, Europeiska gemenskapen, stat som har inbjudits att underteckna denna konvention i enlighet med bestämmelserna i artikel 45, punkt 1, och stat som har inbjudits att ansluta sig till denna konvention i enlighet med bestämmelserna i artikel 46, punkt 1.
- 2 Varje ändring som en part föreslagit ska delges Europarådets styrkommitté för straffrättsliga frågor (CDPC), vilken ska inge sitt yttrande till ministerkommittén angående den föreslagna ändringen.
- 3 Ministerkommittén ska överväga den föreslagna ändringen och yttrandet som CDPC ingett och får anta ändringen efter hörande av icke-medlemsstater som är part i denna konvention.
- 4 Ordalydelsen av varje ändring som ministerkommittén antagit enligt punkt 3 i denna artikel ska vidarebefordras till parterna för godkännande.
- 5 Varje ändring som antas enligt punkt 3 i denna artikel ska träda i kraft den första dagen i månaden som följer efter att utgången av en period om en månad efter den dag då samtliga parter har informerat generalsekreteraren om att de accepterat ändringen.

Kapitel XIII – Slutbestämmelser

Artikel 45 – Undertecknande och ikraftträdande

- 1 Denna konvention ska vara öppen för undertecknande av medlemsstaterna i Europarådet, stater som inte är medlemsstater men som har deltagit i utarbetandet av konventionen, samt Europeiska gemenskapen.
- 2 Denna konvention är underkastad ratifikation, godtagande eller godkännande. Ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrument ska deponeras hos Europarådets generalsekreterare.
- 3 Denna konvention ska träda i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter den dag då fem undertecknande stater av vilka minst tre är medlemsstater i Europarådet, gav sitt samtycke till att vara bundna av konventionen i enlighet med bestämmelserna i föregående punkt.
- 4 För varje stat som avses i punkt 1 eller Europeiska gemenskapen, som senare ger sitt samtycke till att vara bunden av den, ska konventionen träda i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången

av en period om tre månader efter den dag då ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrumentet deponerades.

Artikel 46 – Anslutning till konventionen

- 1 Efter denna konventions ikraftträdande kan Europarådets ministerkommitté, efter samråd med de parter som anslutit sig till denna konvention och efter erhållande av deras enhälliga medgivande, bjuda in stat som inte är medlem i Europarådet och som inte har deltagit i utarbetandet av konventionen, att ansluta sig till denna konvention genom ett majoritetsbeslut i enlighet med vad som föreskrivs i artikel 20.d i Europarådets stadga och genom enhälligt beslut från konventionsstaternas representanter som är berättigade till en plats i ministerkommittén.
- 2 Konventionen ska träda i kraft beträffande respektive anslutande stat den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter den dag då anslutningsinstrumentet deponerades hos Europarådets generalsekreterare.

Artikel 47 – Territoriell tillämpning

- 1 Varje stat eller Europeiska gemenskapen får vid tiden för undertecknande eller när den deponerar sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument, ange vilket territorium eller vilka territorier som denna konvention ska gälla för.
- 2 Varje part får vid vilken som helst senare tidpunkt, genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare, utvidga tillämpningen av denna konvention till att gälla ett annat territorium som anges i förklaringen och för vars internationella förbindelser den är ansvarig eller för vars räkning den är bemyndigad att ingå förpliktelser. Konventionen ska träda i kraft beträffande ett sådant territorium den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter den dag då generalsekreteraren tog emot en sådan förklaring.
- 3 Varje förklaring som lämnats enligt ovanstående två punkter får, beträffande territorier som anges i en sådan förklaring, återkallas genom en underrättelse ställd till Europarådets generalsekreterare. Återkallelsen ska gälla från och med den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter den dag då generalsekreteraren tog emot en sådan underrättelse.

Artikel 48 – Förbehåll

Inga förbehåll får göras beträffande bestämmelser i denna konvention, med undantag för uttryckligen angivna förbehåll. Ett förbehåll kan återkallas när som helst.

Artikel 49 – Uppsägning

- 1 En part får, när som helst, säga upp denna konvention genom underrättelse ställd till Europarådets generalsekreterare.
- 2 Sådan uppsägning ska gälla från och med den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter den dag då generalsekreteraren tog emot underrättelsen.

Artikel 50 – Underrättelse

Europarådets generalsekreterare ska underrätta medlemsstaterna i Europarådet, varje signatärstat, konventionsstat, Europeiska gemenskapen, stat som har inbjudits att underteckna denna konvention i enlighet med bestämmelserna i artikel 45 och stat som har inbjudits att ansluta sig till denna konvention i enlighet med bestämmelserna i artikel 46 om:

- a undertecknande;
- b deposition av ett ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument;
- c datum för denna konventions ikraftträdande i enlighet med artikel 45 och 46;
- d en ändring som har antagits i enlighet med artikel 44 och datumet då en sådan ändring träder i kraft;
- e förbehåll som lämnats enligt artikel 48;
- f uppsägning som har gjorts med stöd av bestämmelserna i artikel 49;
- g någon annan handling, underrättelse eller meddelande angående denna konvention.

Till bekräftelse härav har undertecknade, därtill vederbörligen befullmäktigade, undertecknat denna konvention.

Upprättad på Lanzarote den 25 oktober 2007 på engelska och franska, vilka båda texter är lika giltiga, i ett enda exemplar som ska deponeras i Europarådets arkiv. Europarådets generalsekreterare ska översända bestyrkta kopior till varje medlemsstat i Europarådet, till stat som inte är medlemsstat men som har deltagit i utarbetandet av denna konvention, till Europeiska gemenskapen samt till stat som har inbjudits att ansluta sig till denna konvention.